DISPUTATIO MEDICO-LEGALIS
DE
ABORTUS
NOXIA

ET

NEFANDA PROMOTIONE,

QUAM

AUSPICE DEO OPTIMO MAXIMO.

IN ACADEMIA FRIDERICIANA

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. PHILIPPO WILHELMO,

PRINCIPE BORUSSIÆ, MARCHIONE BRANDENBURGICO, AC DUCATUS MAGDEB. VICARIO, &c.

GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU

PRÆSIDE

D. MICHAELE ALBERTI,

PUBLICÆ VENTILATIONI EXHIBET

RESPONDENS

GEORGIUS SIGISMUNDUS LIEBEZEIT,

SEMPRONIENSIS HUNGARUS.

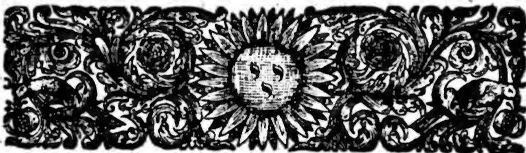
d. Januar. A. O. R. MDCCXI.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,

RECUSA

Litteris JOH. CHRISTIANI HENDELII, Acad. Typogr.

1730.

PROOEMIUM.

INter reliquos aberrantis animi humani ſaltus, devia & petaura in ſalebroſa & lubrica ſcientiarum & artium Semita ſane non infimi cenſus ſunt *Saltus extra Choream* ſuccedentes, quos jam ſuo tempore digno aliquo proverbio Græcus ille *Suidas* taxavit, & ut lernam veluti malorum & errorum annotavit, tanto magis, quia hi circuitus & inconvenientes ambages longiſſime a proximo veritatis tramite ſeducunt & nonniſi ſteriles ac titubantes greſſus & proceſſus inferunt & conciliant. Sicubi enim alias curioſitatibus facilius indulgens, humana præcipue, ratio, non ſtatim penetralia bonarum artium ingredi, ſed per pomeria luxurioſius & ambitioſius progredi geſtit, ita ſane tot objecta, ideæ & ſpeculationes intercurrunt, ut deinde multoties totus animus extra Choream, neglecto veritatis circulo & centro, procedat & oberret, ut non mirum ſit, ſi ſecundum ejusdem Scriptoris elogium *in curſu cadat*, aut tota ſua ſpe fruſtretur, unde a via

A regia

regia deflectens per multiplicia devia ad veritatem progrediendo obambulat, ut denique audaces & temerariæ irruptiones valeant, i. e. consilia talia inquirantur & applicentur, de quibus deinde illud valet, quod *Livius* olim dixit: *Consilia calida & audacia prima specie læta sunt, tractatu dura, eventu tristia.* Ejusmodi saltus extra Choream non modo frequenter, sed etiam eminenter occurrunt in Sphæra Medica, ubi quidem undique pretiosæ vitæ confirmatio, exoptatæ sanitatis conservatio & restitutio, imo suspectarum rerum exclusio & præoccupatio urgetur & declamatur, interim tot sæpe saltus & ausus intercurrunt, qui plane extra Choream sunt, & a proposito fine penitus declinant & abludunt, adeo, ut quidem multoties intentio nullo modo culpanda existat, si modo inventio, justorum mediorum & subsidiorum applicatio & ipsa demum executio huic bonæ intentioni congrueret, quippe quæ methodi perversæ plane extra Choream sunt & communiter bono eventu destituuntur; Illud enim omnino de Medicina valet, quod *Seneca* jam elocutus est: *Quod nihil opinionis causa, sed omnia conscientiæ facienda sint*, ubi ejusmodi saltus i. e. inconvenientes speculationes & curiositates utplurimum male cedunt, & vitæ, sanitati & integritati humanæ inevitabilem & indelebilem labem inferunt, ut merito iterum cum *Seneca* exclamare debeamus: *Non accepimus brevem vitam, sed fecimus, nec inopes, sed prodigi sumus.* Quin desuper illud sphalma in communi vita passim occurrit, ut salutarem finem non modo declinantibus viis aut per anfractus, sed & sinistris mediis prosequamur, & sub multo arduo conamine per pericula in pericula prolabamur, ut, sicuti alias periculosum est assequi mala

pro

pro bonis, ita tanto præsentius, certius & gravius periculum existit, bona per mala petere & inquirere; Hinc non inauditæ sunt querelæ in Medicina, quibus sinistri plane & minime intenti fines & eventus declamantur & accusantur, ut huc quadret *Plinii* dicterium: *Habet has vices conditio mortalium, ut adversa ex secundis nascantur;* Inde invaluere illæ formulæ: **Man hätte so viel kräfftige und hertzstärckende Sachen verschrieben, es hätte aber nichts anschlagen wollen, und wäre immer schlimmer damit worden!** Dehinc inaugurantur illæ admirationes, quî modo fieri queat, remedia pretiosa & optimæ fidei non modo nullum auxilium contulisse, sed potius contrarios effectus edidisse? Ut deinceps culpa in debilem Naturam aut materiam noxiam & malignam plurimum conjiciatur, remedia vero & Therapia illa in antiqua sua autoritate conserventur & vindicentur, cum tamen, si circumstantiæ attentius inquirantur, hic talium remediorum usus non alius, quam saltus extra Choream fuerit, qui ut inconveniens, ita inutilis extitit, unde de reliquo consilia Medica non festinanter, temere, audacter aut inconsiderate ferenda sunt, sed illud rectius agendum, quod prudenti monito *Demosthenes* edocuit; *Consulendum est lente*, i. e. *circumspecte*, *consulta vero exsequenda sunt festinanter*, *attamen opportune*, ne ita temere quaquaversum lapsus & saltus tales inconditi instituantur & loco salutaris finis damna potius & multiplicia nocumenta educantur. Quemadmodum itaque inopinati ejusmodi affectus passim in cursu Medico obtingunt, ubi ex inconsiderato usu mediorum, quæ quandoque per commune suffragium utilia prædicantur, sinistri plane eventus prodeunt, ita non modo

extra Choream saltatur, sed tota via aberratur, quando ejusmodi affectus temere & impudenter urgentur, qui non modo humanitati, sed & humanæ vitalitati contrariantur & repugnant. Ejusmodi ausus in moralibus æque atque vitalibus negotiis duplici ratione succedunt, nimirum vel per ignorantiam & negligentiam, vel per malitiam, ex quibus illa turpis non modo est, secundum *Senecæ* effatum, quod *turpissima jactura sit, quæ per negligentiam fit*, sed & merito punienda, tanto magis e nostro circulo rejicienda, quo magis cum *ignorantia* stipata, *opiniones*, conjecturas & ludicras speculationes secundum *Hippocratis* monitum in *Lege* pro fundamento habet; Hæc vero ultima, nimirum malitia, non modo ex omni foro eliminanda, sed tanto justiori severitate supprimenda & respuenda est. Obveniunt ejusmodi partim antipraxes, partim malitiosa tentamina & experimenta, in diversa Medica & domestica tractatione *Fœtus in utero*, quem modo superflua & scrupulosa Medicina roborare & confirmare, communiter vero cum irritis plane auxiliis solet, ut loco confortationis legitimæ graves enervationes & debilitationes producantur & in hoc passu saltus extra Choream committatur, aut loco roborationis inconsultæ commotiones per crassam ignorantiam inducantur & concitentur, quibus tenerior adhuc fœtus plane ex utero rejicitur, ut loco auxilii notorium tale nocumentum excitetur & pro excusatione hujus sinistri eventus dehinc Comicum illud *Terentii* allegetur: *Mulier fecit! Mirandum ne id est? Censen' te posse ullam reperire mulierem, quæ careat culpa?* Et ita fœminis omnis culpa tribuatur, quæ quandoque etiam innocentes sunt, & passivæ magis considerandæ, quam activæ. Et quam-

vis

vis hæc abortus concitatio respectu intentionis Medici non semper directa aut deliberata appellari queat, attamen in consideratione adminiculorum suspectorum adhibitorum directa promotio abortus vocari potest; Quin imo occurrunt præterea in communi vita nonnunquam ejusmodi directæ simpliciter nuncupandæ abortus provocationes, quæ quidem per opinionem necessariæ reputari possunt, attamen vix gravi aliquo periculo & nocumento vacant, & eo ipso etiam extra Choream saltatur, ubi mulier a fœtu, qui retineri ultro non debet, liberanda æstimatur, sed tunc in deterius malum & periculum conjicitur. *Conf. Camerarius Syllog. Memorab. Cent. XI. partic. 39. Casp. Rejes Camp. Elys. Qv. 51.* Tanto magis vero exsecrandum & maliriosum illud est tentamen, quo fœus integer, legitimus, nulla labe præditus, modo circumspecte tractandus, nefande exturbatur, omnique vi ac audacia excluditur. Placuit itaque nobis impræsentiarum ex aliis ejusmodi Schematibus, saltum extra Choream designantibus, hanc ultimam considerationem eligere, & peculiari aliquo specimine explicare. Acturi propterea DE ABORTUS NOXIA ET NEFANDA PROMOTIONE, ut partim in Medicina, partim in Lege divina æque ac civili patescat, quid justum aut injustum sit & occurrat in ejusmodi negotio, & quousque ignorantiæ exclusio & malitiæ suppressio & punitio extendenda sit atque urgenda. Faxit Divina clementia, ut hoc negotium ad vota succedat, & usum tam in Medicina, quam reliqua vita humana, certum æque atque dignum promittat & exhibeat.

§. I.

DUm Thema nostræ Tractationis duplicem sensum & scopum continet, necessarium erit, ut in limine clarius nos explicemus, quid primo per *noxiam*, deinde etiam *nefandam Abortus promotionem* denotemus & intelligamus; In primo itaque sensu declarabimus, quomodo nonnunquam, neque ita raro *fœtus*, in justo & legitimo matrimonio conceptus, partim *ex culpa matris* gravidæ, partim ex *causa* & *negligentia*, vel *Medica*, vel illam *æmulante*, noxie & periculose ad *immaturam* exclusionem commoveri & promoveri queat, qui tamen prudenter & circumspecte tractatus adhuc *conservari* potuerit, & quomodo non modo respectu *consecutionum* in vitali œconomia promotio talis *noxia* evadat, sed & respectu famæ, *conscientiæ* & scientiæ Medicæ *suspecta*, abominabilis & eo ipso noxia existat: Ut dehinc ejusmodi inconsulta & prava tentamina practica tanto curatius evitari & tot sinistri & deleterii eventus solerter, prudenter & debite, præcaveri queant; Erit itaque prima hæc explicatio magis *Medica* i. e. Medico scopo propius conducibilis. In altero sensu *directam* illam malitiosam, *inhumanam*, crudelem & nefandam fœtus exturbationem *historice, physice* & *Medico-Theoretice* proponemus, quomodo nimirum in hoc ausu tenerior adhuc fœtus quavis vi & audacia cum *intentione* i. e. cum pravis iniquis, totique humanitati in hoc passu contrariantibus respectibus, usibus, remediis & regiminibus ad exclusionem præcipitetur, impellatur & urgeatur, ut & quæ *principaliores* circumstantiæ in hac historia facti attendendæ sint & denique qualem usum, respectum & indicationem hæc consideratio partim in *Medicinam*, partim etiam *Jurisprudentiam* conferat & deponat.

§. II.

Non placet jam circa *appellationem* abortus grammaticis aut criticis inutilibus, contemplationibus indulgere, neque

neque cum *Nono Marcello, Diterico, Barthio* aborsus & abortus differentiam recoquere & prosequi, sed simplicius per abortum *immaturam fœtus imperfecti exclusionem* denotare, qui adhuc sub corporis sui successivo incremento & formatione constitutus fuit, in quo vero præsenti nulla legitima necessitas exclusionis talis præstandæ subest; Secundum hunc sensum minus proprie septimestris aut octimestris partus, etiamsi fœtus emortuus sit, abortus appellari debet, ut quidem alias voluit *Aetius.* Neque etiam distincte, directe & proprie fœtus mortui exclusio abortus appellari potest, ut ex autoritate *Hippocratis*, *Andreas Laurentius* voluit; sed infert abortus vi vocis suæ hanc interpretationem, quando fœtus proxime *ab ortu suo*, in primis suis rudimentis nondum perfectus, & motu illo locali voluntario nondum perfecte prædictus, excluditur, quo consentit *Paulus Zachias*, consentiente quantisper *Fernelio*, *Altomaro*, *Bonetto* & *Mauriceau*; Vel quando fœtus ab ortu vitalitatis suæ legitimæ per temerariam exclusionem distrahitur; Ubi contra pro meliori distinctione fœtus vel adhuc vivi post quintum mensem exclusio facta, partus præmaturus; Vel mortui exturbatio, partus fœtus mortui, ad differentiam abortus nuncupari potest; Et quamvis hinc inde impropriæ tales significationes apud *Alphonsum a Caranza* occurrant, nullo modo vero genuinum & distinctum sensum abortus exhauriunt; Unde rectius abortum a primo gestionis mense usque ad & in quintum fieri asserimus, sicuti quovis mense fœtum excludi eoque abortum concitari posse asseruit *Kerkringius in Osteogenia fœtuum.* Reliquas vero exclusiones utplurimum præmaturum partum (cum abortus plane immaturum involva) sistere affirmamus, quoniam vero ex hac multiplici crisi nullum notatu dignum acumen aut commodum exspectandum est, merito illam missam facimus.

§. III.

Potest interim adhuc in nostrum censum vocari suspe-

cta, imo quandoque noxia *fœtus mortui* promotio ad *exclusionem*, quam considerationem etiam, sed magis *secundario* loco, quia ad propositum nostrum proprie non pertinet, tanquam *gratis* allegare & connectere placet. Unde *primo* loco *indirectam* illam abortus promotionem sub spe & intentione *confortandi* fœtus *medico* consilio & auxilio succedentem & inductam explicabimus, & in hac tractatione *principaliores* animadversiones & circumstantias *historicas* & *therapeuticas* annotabimus, nocumenta vero exinde emergentia significabimus, & quale ex hac tractatione commodum in *Medicam* scientiam & experientiam redundet, dextre edocebimus. Deinde & quidem *secundo* loco *fœtus mortui* inopportunam, noxiam & incovenientem prosecutionem describemus: *Tertio* denique *nefandas* plane, iniquas & malitiosas *abortus concitationes* deducemus.

§. IV.

Divinum est præceptum & irresolubile ac prævalidum privilegium: *Crescite & multiplicamini:* Quo propagatio sobolis a summo humanarum rerum arbitro benignissime inaugurata est, ut homo ab homine generetur, propagetur & sub divina benedictione & concessione gens humana multiplicetur, quæ in vasto mundi spatio inferiores creaturas regere & in usum suum legitimum justum ac licitum convertere debeat, secundum illud divinum mandatum *Genes. I. v. 28. 29. & 30.* Quemadmodum vero miserrimus Protoplastorum lapsus in inveniendis, tractandis, regendis & applicandis rebus, multas inæqualitates, errores, confusiones & anomalias introduxit; Ita certe successive in hoc negotio gestandi, regendi, præmuniendi & fovendi fœtus in utero variæ inscitiæ, negligentiæ, imo malitiæ invaluere, ut loco debiti regiminis, multæ inconvenientes tractationes passim adhibeantur eoque ipso haud facile excusandum facinus committatur, dum ordo & voluntas sapientissimi Creatoris per pravas hominum inventiones & tentamina negligitur, transgressione violatur & propter-

ea

ea multi noxii & contrarii eventus concitantur & producuntur.

§. V.

Ex hisce perversis tentaminibus non infimum illud est, quando citra urgentem necessitatem & utilitatem tenerior in utero fœtus *remediis* ambiguis *confortantibus* & roborantibus urgetur & afficitur, ut loco *præmeditatæ* roborationis & refectionis sensibiles *enervationes* introducantur & propterea ad immaturam *exclusionem* fœtus ille misere promoveatur. Quamvis vero hi ausus ex aliqua *ignorantia*, sub *bona* quandoque *intentione* male succedant & exeant, ita tamen nullo modo hæc *inscitia* partim coram justissimo *Deo*, partim etiam coram *hominibus*, conscientiæ suæ magis prospicientibus & de hoc negotio *melius* instructis, *excusari* potest, sed tanto magis taxanda, *damnanda*, imo etiam punienda est, ut eo certius arduum hoc opus *æqualitati*, integritati & quantum fieri potest perfectioni suæ restituatur, hincque justa talis hominum *multiplicatio* & propagatio convenienter & *debite* succedat. Placet propterea ejusmodi *errores* ex *ignorantia*, *negligentia* & *futilitate* profluentes paulo clarius depingere & annotare.

§. VI.

Occurrunt vero in communi Medica speculatione multiplices & præter *necessitatem* formatæ *phantasiæ* de *imbecillitate* fœtus & læsa facultate *retentrice* Uteri, quæ suppositiones tanto magis ab illis finguntur, qui vel frigidæ chimæræ & opinioni de spiritibus indulgent, vel a sana ratione multum aberrantibus fœmineis terriculamentis firmius inhærent & assentiunt, ut, si vel gravidæ aliis, quam graviditatem *proprie* concernentibus & quandoque ex *personalibus* circumstantiis profluentibus pathematibus, tanto magis vero recurrentibus lipothymiis affligantur, accelerato & immaturo prognostico imbecillitas fœtus accusetur, proptereaque multiplicia interna & externa medica vel medicinam olentia tormenta & medicamenta injungantur, & ad nauseam usque

obtrudantur, ex quibus deinde sensibile illud *formationis* negotium non leviter *turbatur*, sed notorie pervertitur & sufflaminatur, unde jam prudentiores fœminæ harum circumstantiarum magis peritæ longe meliori prognostico affirmare solent, quod, quo *magis* sub hoc gestationis tempore *remedia* commendentur & *exhibeantur*, eo *magis* molesta & noxia *pathemata* provocentur & *insequantur*, ipsum vero *partum difficiliorem* exinde *futurum* rectissime denunciant. Eminent vero ex ejusmodi *suspectis* subsidiis seu instrumentis *remedia* interna spirituosa, oleosa, calida, acria, aromatica, præter *necessitatem* offerri solita, ex quibus vero præcipue emergit famosus ille Balsamus aut Aqua Embryonum primæ & secundæ destillationis; Aut mixturæ spirituosæ, oleosæ, aliaque hujus furfuris, quo etiam pertinet confusa illa Aqua Vitæ Mulierum, nec non Volatilia cum vel sine oleis remixta, ipsa illa *semina calida* oleosa & ejusmodi *radices*, quales sunt: Zedoariæ, Galangæ, angelicæ, contrayervæ, aliæque acres; Costus, immodestus & inconveniens Cinnamomi & reliquorum *aromatum* usus, speciosæ illæ species aromaticæ simplices vel rosatæ, Cordiales, Diacinnamomi, Diacrocu, Diamargariti calidi & frigidi, diambræ, diamoschi &c. In hunc censum etiam pertinent *Adstringentia* passim in hoc statu commendari solita, ut & crocata, camphora (sicuti ex externa *camphoræ* accessione *abortus* concitationem peculiari observatione describit *Borellus*) sulphurea, myrrhata, quin imo confusa ejusmodi composita, mellita, valde dulcia, inconvenientem fermentationem cum biliosa saburra in intestinis & primis viis concitantia, multa theriacalia, *opiata*, aliaque, cum quibus omnibus plurimum formationis actus pessime impeditur, confunditur & annihilatur, de quibus merito primo loco dicendum nobis fuit.

§. VII.

Sicuti hæc talia famosa remedia multoties non modo *temere*, sed & *constanter* commendari, & in gravidis ex prærnatura sapientia & vigilantia adhiberi solent, ita ejusdem cen-

sus

ſus & dignitatis ex alio capite petita ſunt conſilia illa & auxilia cum quibus male judicata illa læſio *facultatis retentricis* Uteri corrigenda urgetur, quæ communiter etiam *Antihyſterica* audiunt & radices & herbas nervinas acriores ſpirituoſas ſubtiles ſulphureas & oleoſas includunt, ut & ſemina talia & gummata, ex quibus eminet Aſa fœtida, quo referendum eſt anceps illud & ſæpius fallax *Caſtoreum*, quod æque nonnunquam medica perſuaſione ac fœmellis conſultatricibus plenis buccis & ſub promiſſione miraculoſi adjumenti commendari & obtrudi ſolet, quo deſuper pertinent Vinum illud matricale Sennerti, Aquæ refrigerantes, Spiritus artemiſiæ, matricariæ, pulegii, ut & Eſſentiæ tales, Tincturæ crocatæ, ſulphuratæ, vitriolatæ, Elixiria uterina, P. P. oleoſa, Species prædictæ, inutiles & ſteriles Feculæ, Trochiſci de myrrha, Pilulæ de Caſtoreo & fœtidæ, Laudanum uterinum, Adſtringentia omnia, quæ ſingula ejusdem efficaciæ ſunt, ut fœtus formationem magis *impediant*, hanc ita dictam facultatem retentricem efficacius *lædant* & certius debilitent, eoque ipſo *abortum* potius *promoveant*, quam *præoccupent*, cum quibus hinc inde in praxi Medica gravis error committi poteſt; quod in ipſo eventu ſeſe verificat.

§. VIII.

Neque hæc ſolum ut remedia incerta & plurimum noxia a nobis producuntur, ſed pertinent huc etiam *externa* illa adjumenta ſuſpecta, quæ adeo jam invaluêre, ut non modo pro *neceſſariis* reputentur, ſed etiam ſi negligantur, pro maximo *errore* & flagitio declametur. Sunt vero talia partim *Unguenta* & *Linimenta*, quo etiam *Emplaſtra* & *Cerata* pertinent, partim etiam *Sacculi* & *Fomenta* ex oleoſis, acrioribus, ſubtilioribus & nervinis parata, quæ honoratioribus & illis quibus non eſt curta ſuppellex, injunguntur, ubi neutiquam prætervidendum aut negligendum eſt illud problema hiſtorico-practicum. 1) Quod fœmellæ *hiſce inſtrumentis* utentes *facilius* non modo *abortiant*, ſed *difficiliorem* inſimul partum experiantur, quam illæ, quæ talia *non* adhibuerunt; 2) Cur *honoratio-*

res fœmellæ *facilius* & sæpius *abortiant*, & *difficilius* pariant, non æque vero *inferioris* sortis, aut quæ rus colere solent, fœmellæ, quæ tamen sub *laboriosis* motibus & variis *perversis* corporis agitationibus multam facultatem *retentricem* (uti dici solet) in genere *consumere* solent, ut exinde etiam huic facultati retentrici non leve præjudicium de *necessitate* quadam supervenire deberet. Unde recte dixit *Lindanus: fœminæ gravidæ nunquam melius valent, quam quando nihil medicamentorum assumant.* Tanto magis vero taxandæ sunt perversæ illæ *Fomentationes* & *Suffimigia*, quibus immediate Uterus per loca genitalia affici solet, & ex quibus per magnam quandam fallaciam Elenchi solidum aliquod adjumentum promittitur & expectatur, quæ tamen communius *sensibilem* illum motum, in & circa Uterum exerceri solitum, magis alterant, ac proinde *principium* hujus motus ad *exclusionem* inconvenientis ejusmodi *vaporis*, simul vero etiam ipsius *fœtus* sensibilius provocant; Quæ vero exclusio cur in omnibus illis, quibus ejusmodi externa adhibita fuere non obtingat, *differenti sensibilitati personali* adscribendum erit.

§. IX.

Huc etiam pertinet inconsultus ille & diffusus usus *Balneorum* vel simplicium, vel naturalium, vel cum herbis nervinis paratorum, quæ jam passim a *Foresto* & *Zacuto* in tali statu suspecta & periculosa declarantur, & quæ, utpote in genere, *parum* gravidis conferunt, *plethoricis* vero & valde spongiosis plane *nihil*, ita communiter perperam adhibentur, tanto magis vero, quia partes magis *relaxando* motum legitimum *enervant*, neque imbecillitatem illam suspectam meliorant, imo cum Balnea talia ad impetuosiorem *commotionem* facillime contribuant, eo ipso etiam fœtus incremento præjudiciosa sunt, quin imo parum auxilii ex nervinarum specierum additamento expectandum erit, quarum subtiles substantiæ in aquam receptæ illicoque confluentes vix sufficienter intimiora corporis viscera penetrant, sed nonnisi superficiem illorum attingunt, quæ si concentratiores eoque subtilio-

tilio-

tiliores essent, quales tamen sub æquæ interfluxione non sunt, intimiora corporis paulo facilius penetrarent, unde neque balnea talia tanti usus sunt, quanti hinc inde Catachresticé, & per Hyperbolen commendari & declamari solent. Quin denique rarissime illa morbida *Uteri strictura* extimescenda est, ob quam forte fœtus expandi & formari commode aut convenienter non queat, ut exinde huic debitæ generationis negotio aliquod incommodum immineret, & deinde abortus talis de necessitate veluti quadam insequi deberet, ita rarissime Balnea talia fructuose adhibentur, neque propterea tam late & longe commendanda & injungenda veniunt.

§. X.

Paucissimis etiam *Adstringentium* remediorum reminiscimur, quæ pari certitudine ad *abortus* concitationem contribuunt, interim hinc inde pro *confortando* fœtu imo *præcavendo* abortu commendari solent, sive usti, sive terrea, sive alia calcaria, imo non raro etiam mineralia & vegetabilia sensibilius constringentia, quasi per hæc fœtus mediantibus secundinis utero firmius affigi queat, a quo deinceps validius contineri debeat, cum tamen hæc remedia naturam eminus ad stricturam uteri inclinantem & fœtus exclusionem quandoque mitioribus motibus molientem ita instruant & disponant, ut vel motus tales strictorios in utero præsentius, activius & vehementius exerceat, vel una *cum adstrictorio* & occlusorio effectu reliquas necessarias & utiles vitales *Secretiones* & *Excretiones* cohibeat & ex hac vitalis ordinis *turbatione* tanto magis ad abortum concitandum acceleret, sicuti talia remedia præcipue alvi successum impedire solent, qualem *constipationem* ad abortum disponere & disposuisse allegat *Hild. Cent. 6. Observ. 62.* Utpote cum quibus adstringentibus primam illam causam, ob quam in ejusmodi statum prolapsa est, ejicere & sese ab hoc incommodo liberare gestit; Unde merito inconsultum talem & temerarium Adstringentium usum ut *suspectum* depingimus; Hæc ipsa vero sicuti *interno* usu multoties sinistrum effectum largiuntur, ita non minus

externa applicatione dubie, incerte imo communiter noxie operantur, tanto magis vero, si sub indifferenti credulitate pro confortando Utero & continendo fœtu confidentius adhibentur.

§. XI.

Quantam censuram *Opiata* aliaq; narcotica mereantur, quæ varie nonnunquam gravidis offerri solent; facile attenta experientia edocebit; Quamvis enim hæc nonnunquam sub speciosa *analepseos* inducendæ commendatione floreant, nihilominus hæc analepsis tam suspecta est, ut potius exinde legitimi & salutares motus & justum cæteroquin hoc fœtus formandi negotium insigniter pervertatur, dum quidem intercurrentia quædam pathemata veluti vomitus molesti, cardialgiæ, capitis dolores, pathemata congestoria cito mitigantur, sed suspectæ illæ consecutiones *recurrentium* moliminum per alia loca evacuationem urgentium ex usu talium remediorum certius verificantur, ubi ejusmodi pathemata non æque statim fœtui præjudiciosa, consopiuntur quidem, sed longe deteriores effectus & successus infallibilius provocantur. Unde narcotica talia stupefactoria si non directe & proxime, tamen indirecte & in successu ad abortum disponunt. Quin imo, etiamsi abortus ex aliis causis intervenientibus nonnunquam extimescendus veniat, semel quidem motus ejusmodi fœtus exclusioni dicati per opiata retardari & consopiri possint, hi vero ex levissima alia causa tanto majori vehementia recurrunt, & longe deteriores eventus inferunt. Ceterum ejusmodi narcotica a *B. Ettmüllero* ad illas etiam causas *abortum* inducentes referuntur, primario quidem ex fundamentis experientiæ, quamvis alia connexionis & theoriæ argumenta proferat.

§. XII.

Non negligendæ a nobis sunt famosæ illæ *evacuationes*, quæ sub diversa mala applicatione cum nocumento abortum promovere solent, quamvis alibi etiam notorie abortum præoccupare, si legitime commendentur. Loquimur Primo

mo de *Venæ Sectione*, cum qua nonnunquam ex consilio Medico gravidis *prospici solet*, & quam *Fernelius*, *Rondeletius*, *Savanarola*, *Forestus*, *Frambesarius*, *Sennertius*, *Santorellus* & *Zacutus Lusitanus*, *Panarolus*, *Gremksius* ad præoccupandum abortum non inelegantibus aut infirmis argumentis a priori & posteriori instructi commendant, quo etiam pertinent observationes *Sommeri in A. N. C. Dec 2. An. 3. obs. 104--5--6. Raygeri Dec. 1. An. 6. obs. 204*, quibus abortus per V. S. præoccupati sistuntur, imo occurrunt ejusmodi observationes, abortus successum ex neglecta V. S. significantes, ubi vix secure ad experientiam *Stalparti van der Weil* provocari & procedere decet, qui *Cent obs. 65*. reminiscitur fœminæ gravidæ, cui quadragesies ac novies vena secta est sine damno. Quæ V. S. cur nonnunquam male *cedat*, ex *mala* potius *ordinatione* contingere asserimus, utpote cum qua nonnunquam error, in *mensura*, *tempore*, *subjecto* & *pathematibus* vix excusandus committitur, ut propterea evacuatio talis non ex oraculo *Hippocratis*, aut *Altomari* penitus e therapia Medica *eliminari* debeat, cum jam abunde constet, quales V. S. *Hippocrates* in gravidis damnaverit, utpote quæ *largiorem* sanguinis eductionem inferentes, vix in gravidis nostratibus ullum locum obtinent, sed tanto certius sinistrum eventum conciliant. Ejusmodi itaque sanguinis ventilationes, quoniam multoties inopportune etiam, sine mala intentione, sed sub spe auxilii ferendi applicantur i. e. citra respectum *temporis*, *mensuræ*, *pathematum*, *necessitatis* & ipsius *subjecti*, ubi indifferenti tempore, tali etiam mensura in ipsa pathematum exacerbatorum statu commendantur, ita etiam mirum nullo modo esse debet, cur quandoque male cedant; In quo quidem negotio mediæ ætatis Medici admodum circumspecti fuere in inquirendo & annotando illo tempore in quo tanto minus V. S. fœtui noxia inferri queat, de qua re agit *Zac. Lus. Medic. Princ. Hist. l. 3. hist. 12.*

§. XIII.

Gravidæ, quæ communiter *alvum* segniorem imo sicciorem

ciorem gerunt, passim etiam ad hanc *excretionem* incongruis remediis promoventur, vel *stimulantibus*, vel *flatulentias* concitantibus, adeo, ut modo loco debitæ evacuationis *enormes* alvi fluxus concitentur, quos jam suo tempore *Hippocrates* ad abortum inferendum efficaces denunciavit *Sect. V. aph. 34. & 60* sive sponte eveniant, tanto pejus si exstimulati fuerint, modo etiam *flatulentiæ* molestæ & suspectæ, imo atrocia & noxia *colica* mala provocentur, ex quibus ipsis iterato recurrentibus & vehementius insistentibus non alia nisi talis noxia *abortus* promotio enasci potest, quemadmodum *Schulzius in A. N. C. abortum ex usu Mannæ concitatum* allegavit, ex qua inconvenientes commotiones in primas vias introductæ, imo insuper noxiæ flatulentiæ in intestinis conciliatæ sunt, ut post hac hæc fœtus exclusio secuta sit, quo loco certe minus securum est ejusmodi eventus innoxios exspectare velle, quorum recordantur in *A. N. C. Ledelius & Wedelius* & alibi etiam *Schenckius de gravidis ex Diarrhœa, Dysenteria & usu Drasticorum purgantium innoxie liberatis.* Interea cum in partibus inferioribus, tanto magis utero vicinis nulla talis stimulatio in gravidis locum habeat, reprehendenda omnino sunt ejusmodi tentamina; Quin sequuntur etiam ejusmodi temerariam evacuationem nonnunquam graves *Tenesmi*, de quibus *Hippocrates* dicit *Sect. VII. aph. 27. Si prægnanti Tenesmus supervenerit, abortire facit*, id quod etiam *Lanzonius* confirmat in *A. N. C. Dec. 2. An. 10. Obs. 143. de abortu ex Tenesmo*, quos tenesmos etiam in gravidis *Forestus* taxat; Utpote vero hæ inconsultæ alvi exturbationes ejusmodi censuram incidant, ita non minus illa remedia merito rejicienda veniunt, quæ ad *flatulentias* concitandas, tanto magis in fœminis, hac molestia alias usitatius afflictis, inserviunt; Hæ enim flatulentiæ *intestinorum* (non enim loquimur pro præsenti de illa suspecta Veterum *uteri* flatulentia, quam *Avicenna* acriter reformidat) quantum damnum & molestias alias inferre soleant, docet accurata experientia, unde tanto gravius gravidas offendunt, ut facile istas abortus excipiat. Ceterum

tetum infelix talis *abortus* concitatio per *purgans* remedium in Hist. pract. allegatur a *Zittmanno in Medic. Forens. Cent. IV. Cas. 64. cum responso Facult. Med. Lips.*

§. XIV.

Prout *Gravidæ* præterea familiarissime *Plethoricæ* existunt, id quod vel ex ipso conspectu *turgidarum* venarum, per superficiem corporis discurrentium, patescit, quo merito accensenda est illa notabilis *distensio* venarum *uterinarum* sub ingravidatione, quæ adeo capaces reperiuntur, annotante *Graf. de mulier. orig. gener. dicat.* ut etiam digitus mediocris in earum capacitatem immitti queat; ita non certe minimus est error & noxius ausus, quando hæc plethora remediis supra recensitis *calidis* & volatilibus commovetur, ubi loco roborationis, molestæ & suspectæ ejusmodi sanguinis turgefactiones, oppletiones, infarctus, imo denique febriles commotiones, aut perfectæ tales febres acutæ, inflammatoriæ concitantur, in quibus facillime ejusmodi fœminæ *abortiunt*, docente ut experientia, ita ex illa *Hippocrate sect. V. aph. 30. & 55. A. N. C. Dec. I. An. 6. & 7. Obs. 24. Hild. Cent. IV. obs. 56. Foresto l. 28. Obs. 67. in Schol.* Et quamvis hæc circumstantia iterum ex observationibus practicis exceptionem aliquam admittat, qua gravidæ possint allegari, quibus sub febrium invasione & decursu nullus abortus contigit, sicuti *D. D. Præsidis* cognita est Nobilis quædam mulier, quæ gravida tertiana corripiebatur, qua per integrum mensem laboravit, ex hac vero male tractata in acutam vehementem incidit, ex qua vero etiam sub divina gratia & benedictione sine abortus consecutione evasit, & post decursum trium mensium filium sanum & integrum peperit; Nihilominus ejusmodi *infrequentioribus* eventibus non secure aut generaliter confidendum est, sed a familiari noxio tali exitu argumentando, prudenter & circumspecte secundum scientiæ & conscientiæ justum dictamen versandum & procedendum est; Allegarunt ejusmodi *abortus* consecutionem ex *continua febre in tertianam* transmutata *Barthol. Hist. Anat. Cent. 3. hist. 1. & Schenkius l. 4. de gravidis.*

§. XV.

Merito insuper atro carbone denotandæ sunt improvidæ *Febrium suppressiones* & temerariæ ac præmaturæ cohibitiones in gravidis, quibus optime prospici & succurri posse per ejusmodi perversam methodum perperam creditur & promittitur, sub sterili illa persuasione & fallaci circumspectione *retinendi* & conservandi fœtum, ex quo vero tentamine gravidæ in alia ardua *pericula* & labes *proprii* sui corporis conjiciuntur, ut dehinc Natura pro ejiciendo *peregrino* corpore, ut *suo corpori* tanto magis prospicere queat, laboriosa sit & totidem intenta; Quinimo posset quidem *nonnunquam* fœtus talis conservari, etiamsi gravidæ ejusmodi transitorio tali morbo correptæ fuerint, modo hæc *suspecta* consilia & auxilia nunquam adhibita & applicata fuissent, ut in fine denique natura matris per *malam* medicationem in ejusmodi abortum *conjiciatur* & seducatur. Quo pertinent illi perversi assensus medici, quando fœminæ gravidæ sibi imaginantur & persuadere solent, quasi *calculo* molestatæ & obrutæ essent, cui persuasioni temere & inconsiderate auscultari, ac remedia contra calculum adhibere velle, (quæ communissime diuretica sunt i.e. vias urinarias stimulantia,) idem est, ac ejusmodi subjecta ad abortum noxium disponere & provocare; Hinc etiam talia remedia, per sensibilem stimulationem operantia, in gravidis fœminis merito a peritis Practicis condemnantur, tanto magis, quia alias veræ *nephriticæ* fœminæ gravidæ ad *abortum* inclinant, annotante *Mauriceau l.1.c.13.* & *Panarolo Pentecoste 3. obs. 281*; Unde non mirum est, si *stimulantibus* ejusmodi remediis ultro urgeantur, quando perfectæ nephriticæ sunt, aut quando temere ejusmodi remediis offenduntur, ut tanto facilius *abortus* insequatur. Quemadmodum denique *inflammationes* internæ gravidis valde noxiæ esse solent, tanto magis si ipsum uterum offendant, quales inflammatorias & erysipelaceas invasiones jam *Hippocrates* tali sensu *funestas* prædicavit *Sect. V. aph. 43.* Ita si *inflammationes, erysipelata* aut *phlegmones* insignes, quæ in *externis* corporis partibus

tibus occurrunt, per malam medicationem *repellantur* non-nisi proximam causam & occasionem ad *abortum* contribuunt; Unde in hisce etiam circumstantiis circumspectionem & attentionem commendamus.

§. XVI.

Hucusque multiplices causas recensuimus, & talia *media*, cum quibus noxie *abortus* concitari potest & solet, quæ sicuti teneriori adhuc fœtui vim inferunt, ita ex horum consiliorum & ausuum improvida & inconsiderata applicatione fœtus jam *vitalis*, ut communiter dicitur, i. e. motu *locali* prædirus, quem communiter *animatum* appellare assolent, vita sua & præsenti integritate privari & ad præmaturam exclusionem promoveri potest, quas occasiones etiam latius descripsit *Zac. Lusit. Medic. Princ. hist. l. 5. obs. 3. quæst. 3.* Unde sufficiet paucis allegasse, quod *talia* medicamina fœtui ita dicto *vivo* quam maxime etiam præjudiciosa & *noxia* sint: Cum vero propositum nostrum non urgeat, ut in hac ultima materia describenda latius discurramus, ita hic subsistimus, neque æque mens nostra est omnes abortus causas ex instituto describere, sed illas potius explicandas suscepimus, quæ ex *imperitia* & *negligentia* primo loco *medica* profluere, & passim etiam emergere solent, unde jam secundo loco descendimus ad illas principaliores *causas*, occasiones & aberrationes, quæ ab ipsis *fœminis* præbentur & committuntur, non quidem semper directe & *ex intentione* pro abortu concitando, sed ex *negligentia* & minus circumspecta animi & corporis sui moderatione & regimine; Quapropter ex ejusmodi causis etiam *potiores* & *familiariores* recensitæ sufficient.

§. XVII.

Quantum vero valeant ad *immutandos* consuetos vitales motus *Animi pathemata*, valido aliquo documento contra illam mechanicam superfluam speculationem & necessitatem quotidiana experientia edocet, quippe quæ commotiones tanto certius in *gravidis* efficaces deprehenduntur, quanto frequentius ex ira, præcipue non satiata, terrore, de-

ſiderio immodico, curis & ærumnis multiplices abortus occurrere ſolent, ex quibus illæ, quæ alias ad illud patheticarum commotionum exercitium ſenſibiliter & præcipitanter inclinant, tanto certius *abactionem* talem experiuntur, quo alias in *motibus* ſuis diſponendis, gerendis & dirigendis valde *ſenſibiles* exiſtunt; Unde ſane nulla cauſa *præſentioris* & numeroſioris efficaciæ pro concitando abortu, quam hæc ipſa, occurrit, ut tanto magis in ſenſibilibus fœminis ejusmodi occaſiones & commotiones evitandæ, præoccupandæ & interdicendæ veniant. Non infimi etiam cenſus in hac claſſe ſunt illæ commotiones patheticæ cum *immoderatis deſideriis* ſuccedentes, quibus fœminæ varia *abſurda* comedenda feligunt, ſollicitant, imo anxie ac laborioſe inquirunt & exclamant; Ejusmodi ſtolidi *appetitus*, vix rationaliter a pravo illo & corrupto *fermento* & acido ſtimulante in Ventriculo deduci poſſunt, cum in omnibus reliquis fœminis, ſub geſtatione fœtus cruda diæta utentibus, familiare hoc accidens eſſe debeat, quod tamen eventui & quotidianæ experientiæ numeroſiſſime & quam maxime contrariatur, tanto magis in magna turba plebejarum & ruſticarum gravidarum; ſed quoniam illi appetitus in *illis* fœminis communiſſime occurrere ſolent, quæ alias in deſiderio & appetitu ſuo *lepidæ, delicatæ, inconſtantes, aberrantes* & *pertinaces* eſſe ſolent, ita merito Picam talem & Malaciam pravis *deſideriis* & *patheticis motibus* annumeramus, ex quibus non modo propter deglutita abſurda, ſicuti vitales functiones plurimum in genere turbantur, ita hoc ſenſibile negotium geſtandi & fovendi fœtus impeditur & confunditur, exinde etiam abortus concitatur, ſed etiam quia hi appetitus ex pravis & *perverſis moribus*, intentionibus & pathematibus profluunt, tanto facilius ejusmodi *excluſio* acceleratur, quam nihil promtius, ut modo diximus, quam animi commotiones ſenſibiles & tenaces concitare & procurare poſſunt: deſcripſit ejusmodi noxam fœtui ex Pica illatam *Riedlinus A. N. C. Dec. 3. An. 5. & 6. obſ. 128.*

§. XVIII.

§. XVIII.

Secundo loco allegandæ veniunt illæ graves *oberrationes in regimine*, quo pertinent inconsuetæ, subitaneæ & sensibiles *mutationes caloris* & *frigoris*, quas jam suis temporibus *Hippocrates*, *Massarias*, *Primerosius* & *Jonstonius* reprehenderunt, utpote quibus solennes secretiones & excretiones reliqui etiam motus *vitales* tanto magis in *sensibilioribus* subjectis insigniter *turbantur*, ut sub hac *motuum* & *humorum* concitatione, impulsione & retropulsione Natura ad temerarium hoc tentamen inique provocetur. Huc etiam pertinent inconvenientes *gracilitatem* & *formositatem* corporis affectantes *strictura*, *compressiones* & *ligaturæ* abdominis & lumborum, quas *Mercurialis l. de M. M.* notanter recenset, non minus etiam fortes corporis commotiones per *saltationes*, *ponderum elevationes* & *gestationes* aut alios labores, partium immodicas *distensiones* inferentes; quo insuper illas *internas* humorum commotiones per *inebriationes* in dissolutis fœminis introduci solitas referimus, quas vero species singulas ex aliis ad nauseam repetere inconveniens esse reputamus. Hoc vero loco adhuc quam maxime attendendam commendamus *Plethoræ* rationem, utpote quæ post *animi pathemata* proinde non modo ad *abortum* subeundum disponere, sed & illum plane sub certis circumstantiis introducere solet, id quod jam ex antiquissimis annotavit *Galenus*, quando nimirum sub ejusmodi perversis & negligentioribus *regiminibus* aliisque pravis *tentaminibus* indiscretim & inconsiderate plethora hæc commovetur, ut non rarum sit, ob plethoram talem semper conservatam in una fœmina *plures* abortus insecutos esse & vidisse, quos tamen imposterum prudens, tempestiva & *circumspecta* sanguinis ventilatio præoccupavit, cujus dignissimæ & in praxi medica utilissimæ circumstantiæ jam uberrimam mentionem fecit *Magnif. D. D. Stahlius in Disp. de Abortu & Fœtu mortuo.* Propterea etiam invalescere solent illi abortus *habituales* stato ordine & tempore recurrentes, quales recursus in prælaudata *Disserta-*

sertatione allegantur; Hujusmodi abortus certo tempore & septimana recurrentis historiam practicam lectu dignam profert *Clauderus in A. N. C. Dec. 2. A. 7. obs. 148.* conf. *Panarolus in Pentecoste 1. obs. 10. de Muliere quinto Mense semper abortita, V. Sne præservata. Amatus Cent. 6. cur. 50. Mercurial. tom. 1. cons. 57. Zecchius cons. 94.* Tanto facilius vero talis *plethora* ad abortum *promovere* non modo potest, sed quod maximum est, etiam passim *solet*, quando alias ejusmodi fœmellæ *largiorem* menstruum fluxum expertæ sunt, aut *artificialium* sanguinis eductionum administrationibus sese hinc inde *addixerunt*, quæ tamen sub hoc graviditatis statu, menstruo præprimis hoc fluxu restitante, incuriosius *negliguntur*, nihil insuper *diæta* immutatur, sed plena & frequens conservatur, præterea etiam *sedentaria* ac otiosa vita multipliciter concurrit, ut dehinc tanto magis talis plethora colligatur, quæ denique præcipue in *sensibilibus* gravidis tanto citius & facilius *alterari*, & sub tali *socia* matris & fœtus sensibilitate noxia existere solet.

§. XIX.

Sicuti variæ ejusmodi inconsultæ *commotiones* abortum concitare & promovere solent, ita non minus ipsa nimia Quies & otiosa vita, (quæ communissime diuturnas abdominis *compressiones* sub gravidarum desidia inferre solet) eundem procurare & producere hucusque suevit; Prout inter alios *Schenkius l. 4. obs. medic. de Gravidis, tit. abortus ex nimia quiete* reminiscitur; Hæc enim *sedentaria* vita ut non solum ad *plethoræ* genesin facile & multum contribuit, ita præterea ad *spissitudinem* molestam & suspectam sanguinis conciliandam apte satisfacit, quæ deinceps *progressivo* vitali motui non leve offendiculum & *impedimentum* inferre solet, ut nonnunquam Natura pro *exoneranda* hac molesta quantitate & pro *corrigenda* insimul spissitudine ad excretionem sanguinis menstruam consentiat & contendat, insuper vero etiam fœtum, tanto magis, si adhuc tenerior existat & motibus facile obediat, excludat, tanto magis vero, quod iterum & non superficiarie notandum, sub ejusmodi otiosa & sedentaria vita

abdo-

abdomen, eo ipso vero etiam uterus moleste comprimitur, ut in hujus sufficienti *expansione* impedita & destituta Natura necessario *hospitem* suum propter *capacis* & congrui spatii defectum exturbare debeat. *Immoderatus* denique *motus* corporis huic quieti oppositus ad immodestas sanguinis *commotiones* sufficit, quæ vero in gravidis plethoricis sensibilibus, excretionibus sanguinis largioribus *adsuetis*, utplurimum noxiæ & præjudiciosæ sunt. Et hæ principaliores sunt causæ & occasiones, quibus ex sua parte gravidæ quandoque per *negligentiam*, immodestiam & *imprudentiam* abortum promovere passim solent. Quales potiores causas etiam alibi collegit *Crato Consil. Medicin. Consil.352.*

§. XX.

Quemadmodum vero omnis ignorantia, negligentia & temeritas sub *errorum* titulo comprehenduntur, ita etiam merito sub *pœna* stant, qua partim *artifex* minus circumspectus & audaculus, partim etiam *fœmina* improvida & negligens affici debent, ita sane minime in rebus, *vitam* hominis concernentibus, ignorantia rationalem excusationem admittit, & quamvis Medicus hoc delictum, nimirum exturbationem fœtus, neve *velit*, neve *intendat*, sed potius bono animo ejusdem *conservationi* inhæreat & propterea non in pœnam *consentire* videatur, attamen vix inultus hic error auferri potest (dum ex aliqua temeritate profluit) quamvis non æque corporali pœna puniendus existat, cum præter voluntatem commissus fuerit, ut tali ratione justa aliqua & *conveniens* pœna, circumspectionem, attentionem, omnis experimentandi libidinis excussionem in rebus dubiis & incertis abstractionem inculcet, edoceat & conciliet, cum contra ubi nulla *pœna* ibi nullus *metus* occurrat; Exinde enim invaluit illud opprobrium, quod omne temerarium homicidium capitalem pœnam inferat, medicis vero concessum sit impune occidere, quod etiam h. l. valet, ubi cum incertis ejusmodi remediis & consiliis abortus promovetur, ut nihilominus talis artifex non propter *intentionem*, sed propter malam *inventionem*

tionem culpandus ſit & juſtitiam ac pœnam mereatur. Quo certe referendus eſſet textus ille *JCtorum l. 38. ff. de pœnis §. 5. Qui abortionis aut amatorium poculum dant & ſi dolo non faciant, tamen, quia mali exempli res eſt, humiliores in metallum, honeſtiores in inſulam amiſſa parte bonorum relegantur; Quodſi vero mulier aut homo perierit, ſummo ſupplicio afficiuntur.* Ubi hic textus non æque de poculo per *intentionem* ad abortum concitandum oblato loquitur, ſed in hac oblatione *dolum* excuſat, i. e. malam illam intentionem & voluntatem; interim emphatice ad *malum exemplum* reſpicit, adeoque tunc demum *pœnam* dictitat; ita poſſet etiam hic textus in illos quadrare, qui per *ignorantiam* & *negligentiam ſine dolo* alia remedia offerunt, ex quibus tamen abortus ſub individualibus circumſtantiis oritur, ut hoc ſenſu etiam poculum abortionis nuncupari queat, id quod etiam dehinc eventus teſtatur, ubi merito exulant illæ excuſationes: Ich hätte es nicht gedacht! Es war nicht alſo meine Meynung; ſed germana & ſincera veritas reſpondet: Verſehen iſt auch verſpielt; unde omnis talis negligentia pœnam meretur, quamvis non *corporalis* ſecundum *JCtorum* mentem eſſe poſſit *Vid. Leg. de Rerum & Verb. ſignific. l. 6. Tit. I. quæſt. 2. num. 1.*

§. XXI.

Quinimo, cum artifices in tali medicatione & cum ejusmodi inſtrumentis *abſolute* certi, ſecuri & firmi eſſe haud queant, ſed communiter tecte *dubii* & *ſuſpicaces* exiſtant, ita ſi nihilominus ſub tali incertitudine & titubatione ejusmodi conſilia & auxilia applicant, eo ipſo *conſentiunt* in duplicem *fidem* & *duplex* etiam *præmium*; vel ſi res bene cedat, in *gloriam* & bonam exiſtimationem obtinendam & *Soſtrum* dignum acquirendum, vel ſi male exeat, in *vituperium* & ignominiam, quibus tamen deinceps quovis ſtudio declinandis ſedulo invigilant & proſpiciunt; In ultima vero hac circumſtantia tacite conſentiunt in promeritam pœnam, ſecundum illud *JCtorum: Qui conſentiunt in delictum, conſentiunt etiam in pœnam.*

pœnam; Quod vero Medicus utrumque attendat eoque consentiat, anxia nonnunquam expectatio Sostri, aut si res male cesserit, accelerata remotio & per multos tropos distracta excusatio attestantur. Neque solum malus artifex pœnam meretur, sed ipsæ etiam *fæminæ* improvidæ & negligentes, quæ abortum perpessæ sunt, quibus quidem abortus nulla pœna est, sed quæ *propter* abortum puniendæ essent, ut imposterum pravos suos mores emendent & deponant, contra vero circumspectiores & prudentiores evadant, omnes temeritates & negligentes tractationes circumspecte evitent; ut ita tali ratione *fœtus* magis vindicandus sit, qui a matre hanc violentiam sustinuit; alias æque ejusmodi fæminæ (ubi nullus vindex & nulla pœna est,) nullam etiam culpam agnoscent; sed imposterum & circumspectius versari, & pravas illas animi & corporis commotiones, fœtui maxime noxias, effugere & omittere discent. Quamvis vero ejusmodi fæminæ non æque perpetuo proæretικῶς cum ejusmodi malis moribus & regiminibus abortum urgeant, attamen propterea non penitus pœnam declinant aut excidunt, sed mitiorem justitiam & lenius judicium merentur & incidunt; Quicquid enim per *negligentiam* contigit, illud *erroneum* est, omnis vero talis *error* præsupponit *culpam*, omnis *culpa* meretur *pœnam*, aut ut *JCti* exprimunt: *Magna negligentia culpa est*; imo etiam alias magnam *negligentiam* pro *dolo* exprimunt, quamvis aliqui eundem non pro *vero*, sed *præsumto* explicent. Denique prout nonnunquam Causidicus judici vim faciens æque pœnam incidit & ære mulctatur, ita medicus pariter, qui negligenter aut temere Naturæ, tanquam motuum vitalium judici & gubernatori vim facit, pœna affici deberet, ut imposterum omnem immodestiam, negligentiam & ignorantiam, in causa alias integra bene regenda & defendenda, excutiat, aut causis & remediis dubiis non inhæreat, multo minus illa applicet, unde *consultius est*, *nihil consulere, quam male aut dubie consulere.*

§. XXII.

Sed placet ad scopum nostrum iterum revertere, & pro

meliori ordine ac connexione illas malas & *finistras judicationes* allegare, ex quibus deinde consilia talia & auxilia inconvenienter *indicantur* & incongrue etiam applicantur. Multoties enim perperam sibi persuadere solent artifices, quod *fœtus* in utero multiplicibus, imo quotidianis, *læsionibus* subjaceat aut affligatur, qui modo ad sensum antiqui concentus suspectam *intemperiem* frigidam, alias etiam calidam uteri accusare sciunt, quin etiam modo nimiam laxitatem, alibi nimiam ejus structuram inculpare norunt, quibus speculationibus, & infrequentioribus eventibus in vita humana occurrere solitis dehinc acriter & austere inhærent, & sic inutilibus & inconvenientibus magis curis invigilant, cum sane ex centum gravidis vix una aut altera occurrat, cui talis labes aut huic alia analoga in utero vere obtingat; Unde certe peritus & rebus suis rationaliter consulens artifex ejusmodi *infrequentes* effectus in *quotidianam* experientiam transferre & secundum illum rarum eventum cum ejusmodi remediis atoniam, frigiditatem aut caliditatem respicientibus ac corrigentibus luxuriari minime debet & solet; Non enim vel Pathologo, vel Therapeutæ confert inquirere, quid forte *fieri possit*, sed quid in communi vita inter nostrates præcipue aut illas nationes, ubi versatur, *fieri actu soleat.* Quapropter ejusmodi speculationes inconventes graviter communissime non solum possunt, sed tanto certius & efficacius Medicum solent seducere, ut deinceps ejusmodi indicationibus *confortandi* Uteri temere assentiat & loco debiti auxilii non nisi grave nocumentum producat & inferat. Ejusdem furfuris conceptus ille diffusus est, de *debilitate naturæ* matris in defungendo hoc gestationis officio, ex qua falsa opinione omnia *pathemata* nonnunquam in gravidis occurrentia *debili* naturæ adscribuntur, quæ tamen rectius *insuetæ & aversanti* Naturæ debentur, quam deinceps *calidis* illis remediis *roborare* contendunt, sed eo ipso *anomalias* illas concitant & provocant.

§. XXIII.

§. XXIII.

Non ultimæ existimationis est illa lepida conjectura & opinio de *sanguine menstruo* ejusque retentione sub ingravidatione & gestatione, quasi cum illo tot *impuritates*, *acrimoniæ*, *fermenta*, *inquinamenta*, imo *venena* retineantur, quæ passim *stimulantem* suum noxium effectum exerentia, vomitus, flatulentias, colica tormina, hysterica pathemata, alvi turbas & commotiones, spasmos &c. producerent, quibus deinceps remediis edulcorantibus, evacuantibus, carminativis, antispasmodicis, sopientibus, cephalicis, nervinis, antiepilepticis, acrioribus aut miscellaneis succurri passim & superflue solet, ut sub tanto *inconvenienti* & perverso talium remediorum usu Natura matris *in ordine* suo vitali graviter *pervertatur* & confundatur, & quæ cum *directione* suorum motuum præcipue etiam occupata esse debet, in tali statu non æque sufficienter *fœtui* suo prospicere potest, sed eundem demum præ *tædio* & fastidio impatienter *exturbat* & rejicit; Tanto ineptius vero tot confusæ uteri *obviscationes* & *vapores* finguntur, & ex iisdem tot hysterica schemata & pathemata plebeja magis quam rationali medica concludendi ratione deducuntur; præterea remedia uterina, hystericæ passioni vulgo dicata calida carminativa prodiga etiam manu obtruduntur, ex quibus postea commotiones in abdomine & circa uterum anomalice succedentes provocantur, ut propterea Natura matris ad excutiendum fœtum urgeatur & disponatur; Huc etiam pertinent illæ præter necessitatem formatæ *speculationes* de fœtu, (ut per primos menses adhuc *tenui*, ita etiam *debili*,) quæ tunc indiscretim *confortare*, confirmare & conservare suadent, cum in ejusmodi tempore natura matris æque ac fœtus *socia* aliqua *sensibilitate* gaudeat, & diversis aliis *motibus* ac persuasionibus ita dicendis libere *auscultet*, ut dehinc natura matris promtius & expeditius hunc fœtum excutiat, quippe qui ejusmodi motibus ut sensibilis & tenuis adhuc facile obtemperat & ultimam hanc exclusionem subit. Tanto dignioris

animadverſionis hæc eſt circumſtantia in fœminis *ſenſibilioribus* & *delicatioribus*, quibus jam *ſemel* talis abortus obtigit, quando in proxima ingravidatione *inconvenientes*, ejusmodi medicationes & inſtrumenta talia adhibentur, ut de *novo* plurimum ex iisdem *abortus* talis iterum noxie concitetur & inducatur.

§. XXIV.

Gravis hic & tanto magis culpandus *error* eſt, quando fœminæ, quæ jam *ſemel* abortum perpeſſæ ſunt proximo impregationis tempore cum *ejusmodi* remediis uterinis confortantibus & acrioribus analepticis tractantur, quibus cum natura ita *impellitur*, ut denuo fœtum hucusque conſervatum tanto promtioribus motibus expellat, eosdemque impetus cum gravi *hæmorrhagia* obfirmet, ut inpoſterum & tanto difficilius cum temperatiſſimis conſiliis & maxima circumſpectione motuum vehementiores progreſſiones mitigari queant, quo magis per *habitum* aliquem natura denuo conceptum fœtum impatienti aliqua audacia rejecit; Unde certe quandoque fruſtra & inconvenienter culpa in *Utero* aut *fœtu* inquiritur, quæ rectius *motibus* & hac *activitate* atque *ſenſibilitate naturæ* innitur, ut propterea nulla debilitatio aut effectus quispiam præcipue talis, qualem deſcripſimus, accuſari debeat, cum motus excedant, in *matre* gravida provocati & temere concitati. Incidit etiam hæc perverſa & diffuſa opinio de *imbecillitate fœtus* multoties in illa tempora, ubi fœtus jam localibus motibus præditus deprehenditur, qui ſi non perpetuo *æquabiles* contuſorios & volutatorios motus exercet, ſed per aliquot dies magis *quietus* deliteſcit, ſtatim *debilis* aut ægrotationibus afflictus præſumitur, unde proximum refugium ad roborantia remedia inſtituitur, quæ multoties, imo communiter fruſtra & cum damno adhibentur, tanto magis, quia *non neceſſaria* ſunt, quæ noxa tanto certior & præſentior eſt, quo magis *ſenſibilis plethorica* & ad *commotiones* ſubeundas facilis exiſtit fœmina, imo quo copioſius & ſub perverſa methodo talia injunguntur.

§. XXV.

§. XXV.

Hinc ab experientia medica neutiquam abludit, quod ex confusa tali & incongrua tractatione fœtus *vivus* antea, nunc *emoriatur*, quem ut mortuum & *adversum* deinceps sensibilis natura matris prosequitur; imo denique ut mortuum & *indignum* excludit; Quapropter prædicta consilia, instrumenta & regimina æque pro fœtu vivo *enecando* & tunc demum ad exclusionem disponendo ac pro *abortu* concitando quadrant & satisfaciunt, unde in ejusmodi circumstantia omnino etiam circumspectione uti confert, quando fœtus *motibus* illis eminenter de *vita* testantibus gaudet. Noxia vero omni modo persæpe est talis abortus concitatio, quia non modo in sensibilioribus subjectis cum magno periculo & *anomalia* succedit, sed & graves & pessimas *consecutiones* ac vitalium functionum turbas in matre, abortum perpessa, introducit, quare placet jam in ordine paucissimis potiora *phænomena* ad rem *medicam* pertinentia in *Historia* hujus abortus colligere & deinceps quantum sufficit per justas causas connectere, ut tanto magis perspicue patescat, quid commodi ex hac notitia in artem medicam affluat & redundet.

§. XXVI.

Obtingit itaque abortus *junioribus* familiarius, ut *activioribus* ac *sensibilioribus* fœminis, tanto magis insigniter *plethoricis* & diversis suæ plethoræ *commotionibus* adsuetis, quæ insuper *largas* & expeditas menstruas evacuationes expertæ sunt; tales fœminæ communiter etiam *animi* ad resolutiones & actiones *præsentioris*, præcipitis, vehementis, immorigeri & pertinacis existunt; incidit proinde usitatius *abortus* in illa *tempora*, quibus alias ejusmodi fœminæ fluxum suum *menstruum* secundum consuetum temporis decursum subire & experiri deberent, tanto magis si antea hic fluxus justum *recursus sui* tempus servavit, tales fœminæ, si proxime *abortus* instat, experiuntur primum in *lumbis* gravativum aliquem, ponderosum, *tensorium* ac molestum sensum, una cum animi *tædiosa*, torpida, morosa & fastidiosa affectione,

 appe-

appetitus majori dejectione, *morali* etiam rerum & occasionum intercurrentium, alias quidem acceptarum & gratarum, *aversione* & fastidio; *Mammæ*, quæ antea turgidiores & sufficienti naturali densitate præditæ fuere, nunc *laxiores* & pendulæ deprehenduntur, ex quibus etiam *Lac* imperfectum successive *emanat*, secundum illud monitum *Hippocratis Sect. V. aph. 52. & lib. Epid. 2 Sect. VI.* quæ vero circumstantia in illis gravidis observanda occurrit, quæ jam *vivum* i. e locali motu præditum fœtum gestarunt. *Lumbi* antea magis *extensi*, nunc *constricti* magis comparent; *Facies*, solito magis *pallida* & stricta conspicitur, *oculi* etiam præter solitum concavi delitescunt, *vires* in externo habitu *languent*, imo conqueruntur ejusmodi fœminæ de *gravitate* membrorum, maxime *femorum*, pedum & reliquorum artuum. Si fœtus *nondum* vivus existit, *mammæ*, quæ antea successive *inturgescere* sueverunt, nunc iterum sub aliqua pendula laxitate *extenuantur*, secundum *Hipp. aph. 57. Sect. V.* In *abdomine* persentiscunt *pondus* molestum, quandoque ad latera *volutans*, quandoque oriuntur *inflationes* ventris incommodæ; *Abdomen*, quod antea in *altum* & antrorsum extensum fuit, nunc *pendulum*, laxum, *flaccidum* & squamosum deorsum inclinat; alternant nonnunquam ejusmodi molestiæ in abdomine cum *pressionibus*, *palpitationibus* & *angustationibus*; intercedunt *anxietates* citra notorias causas; corripit hinc inde ejusmodi fœminas *horripilatio* transitoria & intercursans, alternans cum *phlogosi* & *anxietate præcordiali*; Immutatus quandoque *calor* faciei ex *pallore* in roseum *ruborem*; *somnus* ut plurimum est *turbulentus* & inconstans, sub quo vero etiam horrida *insomnia* quandoque formantur. Affliguntur passim tales fœminæ capitis *vertiginosis* & *temulentis* sensationibus; fatiscit *motus* fœtus in utero, quando antea vivus fuit, quin imo nonnunquam ita *anxiæ* evadunt ejusmodi fœminæ, ut faciles & pronæ sint in *lipothymias*, dicunt: Es wäre ihnen so weichlich umb das Hertze; Quædam *tenesmis* intercurrentibus molestantur; si abortus ex nimia *violentia* oritur, convulsiones nonnunquam supervenisse

venisse *Aëtius* observavit, quæ vero adeo familiarius non occurrunt. Quandoque obtingunt inanes *vomendi* conatus cum *nausea* & *cardialgia* stipati; Intercedunt insuper in quibusdam *palpitationes cordis*, quales circumstantiæ diversimode in gravidis antecedunt, donec tandem *sanguis* primo paululum *parcius*, successive vero *largius* & impetuosius ex genitalibus profluat, & sub multis *pressoriis*, strictoriis & tensoriis doloribus ipse *fœtus* exprimatur & rejiciatur, quamvis alias si fœtus mortuus tali ratione excluditur, primo aqua sanguine tincta *loturæ carnium* instar effluat, donec etiam in fine *sincerus* sanguis affatim excurrat. Quando itaque post factam conceptionem *menses* restitant, sub ejusmodi vero & prædictis circumstantiis recurrunt, non levis suspicio est subsequentis & *futuri* abortus, quod indicium etiam antea citatus *Aëtius* tanquam palmarium ita dicendum *pathognomonicum* abortus signum annotavit; Et ita non æque plenarium assensum *Blegny in Zodiaco Gallico An. 2. Mens. Jul. obs. I.* meretur, quasi *fluxus sanguinis* ex Utero tali modo succedens *innoxius* esse possit, modo non ex ejusmodi vena contingat, quæ cum *placenta* uterina cohæret, quod quidem plane reservatum & rarissimi eventus conspicuum est postulatum, multam cæteroquin limitationem inferens & Medicum peritum nullo modo certiorans.

§. XXVII.

Ex hac pathematum Syndrome & multitudine facile apparet, quam *periculose*, imo *noxie* abortus succedat, imo etiam non aliter, quam tam *suspecte* exeat, unde placet adhuc paucis de noxio *exitu* & *consecutionibus* periculosis ejusmodi *abortus* differere. Communissime vero inseparabilis ab abortu est magna, diuturna, impetuosa, larga, imo excedens *hæmorrhagia* ad lipothymias usque disponens & sub multis anomalicis motibus decurrens (observatio enim est illa *Acoluthi in A. N. C. Dec. 2. An. 4. Obs. 71. qua abortus omni lochiorum fluxu destitutus* exprimitur & describitur, qualis in reliqua communi experientia rarissimus esse solet) sub quo fluxu circa illas rupturas & superficiales uteri *dilacerationes* successive

fungo-

fungosum quoddam concrementum *tunicaceum* generatur, quod illico etiam aliquandiu remanet, ex cujus præsentia Natura semper *occasionem* suspicit hanc hæmorrhagiam denuo ac repetitis vicibus *innovandi* atque impellendi, ut propterea sub multis inconvenientibus aliis concurrentibus motibus fœmina talis enormem sanguinis quantitatem profundat, donec tandem vel *cachecticus*, in humidioribus subjectis *hydropicus* aut *tympaniticus*, in siccioribus vero & strictioribus *hecticus* status insequatur, aut ex *primo* tali abortu fœminæ in illum pravum statum conjiciantur, ut facta *nova* conceptione denuo *novus* abortus facile succedat, cum quo *fungosa* talis epigenesis tanto acerbioribus motibus ejicitur, & ex quo *repetito* abortu ejusmodi fœminæ denique perfecte *sterilescunt*, in *turbas* menstrui fluxus prolabuntur, & tunc demum si antea ex ejusmodi incommodis evaserunt, plenarium *cachecticum*, *hydropicum* aut *hecticum* statum incidunt ac facile sub illo pereunt, ut nullum quandoque ferme consilium medicum supersit, quo dehinc miseræ ejusmodi fœminæ restitui queant. Ex quibus omnibus abunde constat, quam *noxie* abortus succedat & exeat, & qualia consectaria ejusmodi fœtus exclusiones per ignorantiam & negligentiam concitatæ inferant aut concilient. Quæ noxa tanto magis verificatur, quando cum inconvenientibus medicaminibus abortus talis concitatus est.

§. XXVII.

Quomodo hæc, quæ huc usque in principalioribus circumstantiis hujus negotii dicta sunt, in *Pathologia* medica convenienter cohæreant, brevissimis etiam a nobis explicandum erit. Est itaque natura matris tanto magis gravidæ, de qua præcipue loquimur, quam maxime *sensibilis*, tanto magis quia non solum *suo* corpori in hoc extraordinario statu necessariis & *congruis* motibus prospicere debet, sed & hos suos motus ita *instruere*, ut *fœtus*, quem gestat, exinde præcipuum fructum, minime vero nocumentum aliquod capessere possit, unde sibi æquali dexteritate & convenientia ac fœtui

fœtui suo prospicere & indulgere debet, propterea etiam inquam in & cum motibus suis tanto magis sensibilis deprehenditur. Qui enim alias ex hominibus duplici arduo negotio in moralibus intentus esse debet, ille longe majori assiduitate, circumspectione, vigilantia & sensibilitate operari solet, ita perinde in tam analoga actione natura delicatius motus suos exercere solet; secundum hanc generaliorem *sensibilem* activitatem facilis est natura ad *motus* exercendos, imitandos & prosequendos, unde etiam tanto magis in sensibiloribus subjectis, de quibus præcipuus nobis sermo est, *levissimum* stimulum sequi & *prosequi* solet, quippe quæ, cum in primis gestationis septimanis, imo mensibus *menstrui* sui fluxus adhuc proximius, intensius & *sensibilius* reminiscitur, adhuc *ambigit* inter *retentionem* & *excretionem* in genere, ad utramque vero admodum activa & sensibilis existit, tanto magis ad *excretionem*, quam ordinarie frequentius perficere & administrare solet & *suevit*, cum contra hæc fœtus *retentio* non æque tam *solennis* fit & durabilis ac menstrui fluxus *successus*, qui in variis etiam *gravidis* a conceptionis factæ primitiis *aliquandiu* sine matris æque ac fœtus detrimento continuat, cujus phænomeni penitiorem mentionem faciunt *Brassavola in Hipp. Sect. V. aph. 60. Rodericus a Castro, Schenkius, Solenander, Peblinus*, aliique, & qui sub *lactatione* in diversis fæminis iterum succedit; ad *consuetos* itaque & magis solennes motus respiciens & *concludens* natura, magis ad *excretionem* inclinat, quam retentionem, unde subministrato levissimo stimulo, tanto facilius in *humorum* æque ac *partium* congruarum intensiorem & fortiorem commotionem *consentit*, & propterea ad *inferiora* magis loca motibus suis progreditur, aut proxime ad excretiones illico promovendas & prosequendas cooperatur & ita facile *abortum* format, qui tanto promtius succedit, quo *tenerior* adhuc est fœtus, neque adeo *firmiter* utero cohæret, hinc etiam ille ipse constricto leviter utero tanto citius ab eo *avellitur*, & facta promta avulsione, tanto expeditius denique *excluditur*.

§. XXIX.

Facillime itaque ad abortum disponunt remedia illa *calida* ad *spumescentem* sanguinis commotionem contribuentia, cui ebullitioni spumefactoriæ tanto promtius natura cum *progressivi* & *tonici* motus intensione supervenit & demum tanto expeditius viribus pro præsenti satis valide instructa, imo cum *majori* activitate sensibili occupata ad excludendum fœtum accelerat; Hinc etiam omnes illæ *occasiones* hanc commotionem *Sanguinis* inducentes & concitantes ad hunc eventum collineant, ex quibus palmarium locum suscipiunt *Animi pathemata*, tanto magis vero illa, quæ cum motibus magis ab *intra extrorsum* progrediuntur, ut sunt *Iracundia*, immoderata *desideria*, *voluptates venereæ*, imo etiam reliquæ patheticæ commotiones, in quibus anima in hoc negotio retinendi fœtus *confunditur*, adeoque ad *primam* suam ideam formandæ & urgendæ *evacuationis* relabitur; Siquidem alias natura matris repentino *terrore* perculsa tanto magis sibi in hoc periculo consulens fœtum quantocyus ejecit, ut sibi dehinc propius prospicere queat. Ejusmodi noxiæ abortus provocationes oriuntur subinde ex inopportuna & immodica sanguinis *eductione*, cui suo cum arbitrio & beneplacito natura libere non assentiens, tanto facilius cum illa proxime ad evacuationem seducitur, quam etiam multoties cum motibus suis *exturbatoriis* prosequitur, tanto magis vero illis, cum quibus alias *consueto* more sanguinem per *menstruum* fluxum rejecit; Interim *congruæ* & convenienti sanguinis abundantis eductioni placidius *assentit*, ut cum tali *superflui* & molesti sanguinis subtractione eadem natura *sublevetur*, ne ipsamet hanc molestam abundantiam propriis ausibus, motibus & inventionibus imminuere debeat; in ultimo conamine persæpe in implicato hoc statu *mensura* justa, *ordo*, *tempus*, *necessitas* & *æqualitas* transcenditur, cum contra, quo convenientius natura tali cum depletione sublevatur, eo magis huic opportuno & accepto auxilio auscultat & in eo insimul placide acquiescit; Quo plus vero præterea sangui-

sanguinis subtrahitur, eo magis non modo foetus necessario alimento *destituitur*, ut natura matris jam sua sufficienti alimonia deficiens, hospitem suum *peregrinum* dimittere & excutere debeat, ni ipsimet hujus conservatio noxia evadat, cum *quod non habet sufficienter pro suo corpore, illud alteri dare neque potest, neque debet.*

§. XXX.

Ex quibus itaque fluit, nihil *temere* in gravidis nedum *negligenter* aut titubanter committendum, unde etiam neque *incertis* methodis & instrumentis inhærendum, sed potius maxime *circumspecte* versandum, tanto magis vero subsidia commoda & congrua ita *instruenda* esse, ne aliquo modo illam naturæ *sensibilitatem* offendere possint, aut intempestive *provocare*, imo prospiciendum est, ne aliæ quam naturæ *acceptæ* commotiones excitentur, neve in perversas *vias* natura seducantur, sed ita tanto curatius sensibilitati naturæ prospiciatur; quo loco etiam differenti *personali* sensibilitati invigilandum est, ne quidquam committatur, quod *individualibus* alicujus subjecti *moribus* contrariatur; Non enim ubique *abortus* ita reponi possunt, uti *Barthol. in hist. Anat. cent. 4. hist. 57.* recenset, sed qui semel commissus est secundum explicationem nostram, pessima consectaria promittit & inducit. Placet tamen adhuc in hac tractatione ultimo annectere illa *facti* abortus *indicia*, quæ nonnunquam in *causa forensi* a Magistratu inquirenda commendantur, ex quibus suspecta fœmina abortus crimine quantisper argui queat. Quam fallax vero judicium formari possit, quando hæc inquisitio non *tempestive* instituitur, explicarunt jam *Varandæus* & *Primerosius de affectibus mulierum*, ut & *Bohnius spec. 3. Medic. forens.* Quodsi vero *tempestive* hæc inquisitio successerit, *fluxus sanguinis* ex genitalibus, *apertura* & *hiatus* aliqualis interni orificii uteri, *mollities* & relaxatio *genitalium*, laxitas & *flacciditas* abdominis, *extenuatio* lumborum & mammarum, ut indicia talia annotanda erunt; Hæc vero signa non valent in tali abortu, qui breviter post *conceptionem* successit,

ubi citra aliquod indicium exigua *tunicacea* substantia cum sanguine menstruo profluit, quemadmodum *Schenkius* & *Kerkringius* abortum ovuli adhuc recenter in utero conservati allegare norunt, sicut & ipsi *D. D. Præsidi* ante aliquod tempus talis abortus fœminæ honestæ, quæ aliquoties antea peperit, conspiciendus oblatus est, ubi cum sanguine menstruo membranacea tunicacea substantia exclusa est, quæ non cum mola aut frusto retentæ placentæ uterinæ comparari potuit, sed quæ cavitatem aliquam sub hac tunicacea consistentia constituit, ex qua humor gelatinosus cum teneriori-bus cohærentibus fibrillis effluxit quamprimum aperta fuit; Postulant itaque & præsupponunt prædicta indicia abortum ex *tertio, quarto* imo *quinto* mense succedentem, qualis inquisitio abortus locum proinde etiam habere solet, quando fæmimina quædam *lucri* causa nonnunquam abortum *fingit*, de qua materia *vid. Paul. Zach. quæst. Medic. Leg T. I. tit. 2. quæst. 9.* quibus ipsis in prima nostra propositione sufficienter pertractatis ad alia progrediendum nobis erit.

§. XXXI.

Placet adhuc paucis illam quæstionem *Medico-legalem* annectere & decidere, *an etiam* ex fundamentis artis Medicæ & rationalis indicationis *licitum sit, abortum in casu urgentis necessitatis promovere*, quæ quæstio tripartita propositione exponi potest. 1) An etiam *licitum* sit ex principiis medicis abortum *promovere*; 2) si hoc licitum sit, *quando* & *ubi* conveniat, 3 *quomodo* denique promoveri debeat; Quamvis enim nobis abunde constet dissensus *JCtorum* & *Medicorum* in hac materia, qui exquisite a *Paulo Zachia l. 6 tit. 1. qu. 7* explicatur; non tamen inutile erit, aliquas parænefes annectere & quanta circumspectione opus sit in hoc negotio, monere & commendare. Commune est problema, si occurrat gravida, in qua ex rationis & experientiæ fundamentis vere colligi queat, quod fœtus præsens in præsenti statu *mortem* acceleret gravidæ, aut ubi gravida *morbo* aliquo sive *acuto* sive *alio* correpta ex fœtus præsentia necessario emori debeat, aut tamen

emori

emori queat, annon necessarium sit in hoc statu, ut mater per concitationem abortus salvetur (id quod sub certis circumstantiis concessit *Ammanus in Medic. Crit.*) Includunt autem ejusmodi problemata multa postulata, quæ tamen *rarissimi* eventus sunt aut *dubiæ* existentiæ, nimirum non quæstio esse debet, an gravida talis ex fœtus præsentia & gestatione perire aut emori *possit*, (quantumvis in hac consideratione omnes gravidæ huic possibilitati subjectæ sunt, imo si nudis mechanicis respectibus inhærendum sit, etiam de *necessitate* quadam physico-mechanica perire *debeant*, cui tamen per speculationem inventæ necessitati *eventus* ipse in vita quotidiana rigide contradicit:) Sed adhuc magis stringens occurrit quæstio: *An etiam necessario vita fungi debeat?* Quæ sane quæstio difficillimæ, *implicatæ* imo dubiæ resolutionis est, non enim acuta febre correpta fœmina propterea vita privatur, quia *gravida* est, cum centum imo plures historiæ contrarietatem comprobent, neque etiam fœtus præsentia *secretionis* & *excretionis* successum penitus aufert, qui nihilominus in febre, ubi suo corpori magis prospicere debet natura matris, continuari *potest*, imo tanto magis in hoc casu huic gravidæ naturæ *indulgendum* erit, si in salubritatem & *corporis sui* conservationem fœtum suum quantisper *negligit*, cum ipsamet in periculo *suæ vitæ* constituta sit & cum dexteritate ac vigilantia *sibi proximius* obligata existat, quem fœtum dehinc ut vel mortuum, vel propter hoc periculum neglectum rite peracta febre aut *sponte* exturbabit, aut ad ejectionem quantisper admovebit, ut tunc demum medicus locum habeat dijudicandi, an sub *ejusmodi* statu & motibus naturæ *necesse* sit, talem fœtum, quem natura ut *excludendum* prosequitur ad exclusionem promovere, ubi in ultimo hoc statu paulo *certius* dignoscere poterit, an fœtus *retineri*, an vero *excludi* possit & debeat, cum altera illa & intempestiva suspicio admodum fallax & dubia sit, an nimirum propter fœtus præsentiam mater gravida necessario in mortis periculum conjiciatur.

§. XXXII.

Ex hisce sequitur, quod in rebus ita *dubiis nullo* modo temerarium quidquam committere debeat Medicus, tanto minus vero rationalis ars medica *ausum* talem admittit, cum, si etiam licitum esset, ut abortus sub ejusmodi circumstantiis promoveatur, *remedia*, quibus concitandus & procurandus esset, communissime *calida* sint & sub aliqua *æquivocatione* subsistentia, quæ sanguinem fortiter *impellunt* aut motus *sinistre* provocant, quibus *affectus* ille, in quo periculose gravida pro præsenti decumbit, tanto certius *exacerbabitur*, ut propterea & mater & fœtus simul pereat, neque tempus postulat aut præceps occasio admittit in ejusmodi periculosis affectibus, ut artifex primum & quandoque satis diu fœtus exclusioni inhæreat, sub quo conamine *morbus* ille matris nihilominus validius & *acerbius* continuabit, ut, si medicus nunc cum abortus concitatione occupatus sit, eo ipso simul *morbo* matris convenienter prospicere non queat, quia in utrisque hisce indicationibus communiter *contrarietas* occurrere solet, interea vero periculosus ille morbus *negligitur*, qui sub vehementibus illis inductis *motibus* fœtum *prosequentibus* tanto periculosius progreditur & innidulabitur, ut demum nihilominus gravida succumbere debeat. Unde ex *dubia* tali causa nonnisi dubii ejusmodi effectus emergunt; quibus concitandis nullo modo conscientiæ suæ dextre prospiciens medicus invigilare & conniti debet; Infirma enim est illa disceptatio inter *fœtum animatum & inanimatum*, secundum quam differentiam abortus provocatio in distinctis temporibus conceditur, cum enim fœtus *propter animam suam* nunquam alterari aut offendi debeat, hic vero fœtus nunquam *sine anima* existat, (nisi mortuus sit,) quæ alias in corporis subtilissima & tenerrima formatione æque tantæ existimationis est, ac quando fœtum crassiori & locali motu regere inchoat, ita *nunquam* abortus talis concedendus est.

§. XXXIII.

Non vero placet jam latius tam ex rationis fundamentis,

quam

quam effectibus commonstrare, quod fœtus, quamdiu in utero legitime constitutus delitescit, nunquam *sine anima* sit; sed illud solum brevissimis h. l. affirmamus, quod nulla *conceptio* fieri possit, nisi anima *præsens* sit, & quod anima illa *rationalis* sit *architecta* sui corporis; rationalem enim illam animam merito vocamus, neque in illam sterilem discretionem animarum consentimus, inter vegetativam, sensitivam & rationalem; unde etiam illud *Zieritzii* assertum incongruum existit, quo animam quidem in prima conceptione præsentem admittit, sed nonnisi vegetativam; Vindicat vero hanc præsentiam animæ rationalis in primo conceptionis tempore *Zach L. ult. tit. I. num. 4.* vid. etiam *Ziegl. in Jur. Canon. ad Lancel.* Quamprimum itaque anima illa humana *præsens* est, eo tempore minime fœtus offendendus est, *non enim faciendum est certum malum, ut eveniat incertum bonum*, adest vero illa anima consentiente adhuc *Scalig.* & *Thenist.*, quando fœtus *concipitur*, unde neque illo tempore temere & sinistre tractandus aut offendendus est; Imo neque corpus humanum (quod adhuc gratis addimus) sine anima *formari* potest, & ubi anima non est, ibi corpus tale non nascitur, unde dignitati nostræ assertionis nihil derogat, sive *subtilioribus* motibus anima moveat & corpus ex primis rudimentis, (qui dignissimus est actus in tota humanitate occursans) formet, sive crassioribus localibus motibus exercendis occupata sit; Ubique enim præsto est *anima*, ut adeo a ratione penitus abludat illud dicterium, quod animæ *præsentiam* tunc demum asserit & admittit, quando corpus *formatum* est; Si enim anima *deficit*, quodnam principium *formabit* corpus, & quidem tam *proportionate*, *eleganter* & *figurative*? Vix *necessitas* mechanica? Hæc enim si corpus formaret, unde formantur *monstra*, *nævi materni*, mures, glires aliaque animalia in utero materno? Neque illud famosum *seminium*, quod multi per specilla, microscopia & miraculosa ac oraculosa vitra vidisse gloriantur! cum hoc seminium se ipsum tam eleganter & proportionate formare haud poterit; cui genesi per rudem *expansionem* suppo-

sitæ,

ſtæ, *nævi materni*, aſſimilationes *lineamentorum* ad corpora & figuram parentum, deſtructiones & *deformationes* certorum artuum in fœtu paſſim occurrentes, aliæque *monſtroſæ* epigeneſes valide contrariantur.

§. XXXIV.

Eliminarunt jam ex conſcientioſa arte medica talem temerarium auſum *Hipp. in Jurejur.* & *Galenus de ſimpl. medic. fac.* Quin imo rejicit alias ejusmodi incertum & audacem actum bona conſcientia, & ipſa inſuper rationalis experientia contradicit *Celſi aſſerto*, quo melius factum eſſe judicat *anceps experiri remedium, quam nullum*, cui ſana ratio imo ſana peritia medica contrariatur, nunquam enim ars rationalis medica temerariis & *dubiis* auſibus inquinanda eſt. Paulo alterius vero nervi eſt altera quæſtio: *An plane non abortus ſuccesſio promovenda* ſit, i.e. an licitum ſit, quando fœtus ſervari *non* poteſt, & natura cum motibus ſuis *retentioni* fœtus ſe ſe *oppoſuit*, imo jam remotioribus attamen pertinacibus conaminibus eundem proſequitur, inſuper etiam tales motus inſtituit proximam fœtus excluſionem concernentes, ſi præterea rationalia indicia ſuperſunt propter prægreſſum aliquod animi pathema aut violentiam, aliamque efficacem cauſam jam aliqualem fœtus divulſionem ab utero factam eſſe, an tum conveniat *naturam* ſublevare & excretionem hujus fœtus *promovere?* In cujus quæſtionis reſolutione *affirmativam* tuemur, modo antea prudenter omnes hæ circumſtantiæ dijudicentur, an jam fœtus ab utero *divulſus* ſit & retineri *non* queat, cujus rei *inopinato* eveniens largus *fluxus* ſanguinis ex *utero*, & concurrentes ſenſibiles & pertinaces motus *tenſorii* & ſtrictorii teſtimonium quoddam ut plurimum non fallax præbent. In tali itaque ſtatu & conditione ex medici parte eſſe cenſemus, ut *naturam* matris, quantum fieri poteſt, prudenter & circumſpecte in hac excluſione *ſublevet*, regat, diſponat, eique *moderetur*, ne ipſa exceſſivis motibus actum talem proſequatur; Quæ deciſio inſuper prudenti medico *tempus* juſtum indicabit, *quando* nimirum

mirum conveniat exclusionem ejusmodi fœtus promovere. Alias vero temere & in rebus dubiis nunquam abortus concitandus est, quo loco placet pro consensu aliquo allegare verba *Alberici Gentilis: An hic malum certum probes, ipsam necem fœtus propter bonum incertum? Quæ nuptura Domitiano erat, dum conceptum a se abigit, mortua; Malum certum admittes, ut vites incertum, nam incertum est semper, si morietur, non ita curata. v. pl. Dannbauer. in Theol. Consc. T. III. Disp. 12. §. 15.*

§. XXXV.

Quomodo vero denique hic abortus *facilitandus* sit, non placet latius explicare, quia hic labor propositum nostrum transcendit; displicet vero illa temere exercenda methodus (quamvis convenienti tempore adhibita utilis etiam existat) quam proponunt *Guilemau*, *van Solingen* & *Mauriceau*, utpote qui in quovis cruento Uteri profluvio in gravidis extractionem fœtus ex utero commendant; Interim brevissimis, attamen dignissimis commendationibus methodum a *Magnif. D. D. Stahlio in prædict. diss.* propositam seligimus, ut & maxime securam & *efficaciter* adhibendam commendamus, & ita etiam adhibitam vidimus, quinimo ipse *D. D. Præses* aliquoties expertus est; Quodsi vero illa extrema *necessitas* urgeat, ubi fœtus cum suis secundinis jam *avulsus* diutius in utero *restitat*, imo difficulter exprimitur, graves interim *hæmorrhagiæ* succedunt, adeo, ut fœmina in mortis discrimine versetur, præstat tunc *obstetricante* auxilio succurrere, & quantum fieri potest, si reliquæ circumstantiæ permittant, modeste fœtum *extrahere*; cujus extractionis prædicti Autores Chirurgici medici mentionem fecerunt, de quo auxilio ejusque rationali usu egit *Bohnius diss. de abort. salut.* Omnia vero *pellentia* remedia hoc in passu *suspecta*, imo plurimum *noxia* deprehenduntur.

§. XXXVI.

Ne vero labor noster ultra metam excrescat, properandum nobis erit ad *alteram* Thematis nostri *propositionem*, nimirum ad considerationem *Nefandæ Promotionis abortus*, quæ a sceleratis & malitiosis hominibus committi solet, utpote quæ homicidii species non modo Juri Naturæ, sed & reliquis legibus divi-

nis

nis ac profanis quam maxime repugnat, quo tentamine omni crudelitate, fœtus, qui conservari potuisset, omni violentia affligitur & exturbatur, de quo crimine recte loquitur *Tertullianus*: *Utero conceptum dum adhuc sanguis in homine delibatur, dissolvere non licet, homicidii festinatio est prohibere nasci, nec refert, natam quis eripiat animam aut nascentem disturbet, homo est, qui futurus est*. Profligatur vero fœtus cum ejusmodi malitiosis & execrandis ausibus & instrumentis, præcipue *illo tempore*, quo adhuc *tenerior* existit, neque adeo *firmiter* utero cohæret, insimul etiam natura matris *facilius* ad exclusionem, *quam* retentionem ejusdem inclinat; in hunc iniquum & scelestum finem adhibentur talia remedia, quæ vel in genere massam *sanguinis* vehementius *commovent*, naturam ad hanc *expulsionem* acriter concitant, aut partes *genitales* sensibilius afficiunt; ut propterea in iisdem vehementes ejusmodi motus *constrictorii* administrentur, sub quibus *divulsio* fœtus facillime ab *utero* contingit, ut denique ipsa talis exclusio impetuose insequatur; Exstimulatur itaque natura duplici præcipue *commotione*, vel *interna*, vel *externa*, ex qua utraque malitiose adhibita tanto præsentius & vehementius hæc exclusio inducitur. Quadrant huc omnia superius tacta adminicula, ex quibus repetita & larga *sanguinis* subtractio, partium inferiorum *exstimulatio*, uteri temeraria *compressio* & concussio, motus *immodesti* corporis, voluntariæ quandoque abdominis *concussiones*, aliæque violentiæ, ut & denique vehementes *commotiones emeticæ* & *catharticæ*, quæ non infimum locum suscipiunt.

§. XXXVII.

Ut multiplicia hæc sunt subsidia, quibus nefandè abortus concitari solet, ita etiam multoties *alternatim* adhibita occurrunt, ut tanto *certius* effectus ille malitiose intentus insequatur, ex quibus vero *instrumentis* quodlibet hujus *capacitatis* est, ut abortum inducat, qualia adminicula ex veteribus latiori catalogo describuntur ab *Avicenna* & *Aetio*, quo adhuc pertinet famosus ille *Gallorum Pulvis successionis*. Quando vero fœtus jam *vitali*, locali scilicet illo motu prædictus est, tanto magis deinde hæc tentamina *multiplicata* usu inique adhibentur, ut antea fœtus ille *vita* sua privetur & ita *occisus* demum *expellatur*,

tur, ubi nonnunquam malitiosum hoc negotium paulo *tardius* succedit; Quo *sæpius* hoc crimen committitur, eo certius denique *sterilitas* insequitur, ubi tanto magis hujus *conceptionis* & *gestationis* natura matris *fastidiosa* & *deses* totum hoc negotium respuit & *consensum* suum in hoc officium denegat & aufert, dum ad hunc *rejectionis* actum temere repetito *coacta*, insuper vero hoc suo *fructu* ac fine destituta est, unde propter *frustrationem* talem plane rationaliter ab hoc conceptionis actu abstrahit & *dissentit*. Conjiciuntur vero multoties ejusmodi detestabilia monstra hominum & exsecrandæ fœminæ ex ejusmodi *violento* abortu per divinam justissimam vindictam in gravia *pathemata*, quæ tam atrocia & pertinacia sunt, ut multoties omnem humanam opem respuant, qualia latius describere temporis ratio nunc non permittit. Quin alias fœminæ honestæ *vitalitati* suæ justius consultantes exprimunt, testante *Hæfero in Herc. Med.* se malle decies *parere*, quam semel *abortire*, propter pravas *consecutiones*, quarum jam antea mentionem fecimus; Et ita non mirum est, si ex tali nefanda & violenta abortus concitione reliqui *motus vitales* in ejusmodi iniqua matre sub *sensibili* tali actu *turbati* in pessimam *anomaliam* prolabantur, ut proterea tales fœminæ adultam & seram ætatem vix facile & vix frequenter attingant, sed eo ipso sibimetipsis *mortem* accelerent, unde non modo *fœtui* suo noxiæ & inimicæ existunt, sed & *suam* vitalitatem confundunt, enervant, & *duplicis* homicidii, unius *facti*, alterius *futuri* reæ æstimandæ sunt, de quibus illud valet: *Necis artifices arte perire sua*, quo alludit *Ovidius l. 2. am. Ecl. 3. Hæc neque in Armeniis* usque *quæ necet ipsa perit.* Tanto magis vero quemlibet talem abortum pro *homicidio* agnoscimus, quia *humanitas* non ex *corporis* æstimatione, sed ex *animæ* dignitate & præsentia petenda est, quæ anima in fœtu scilicet, optimo suo præsenti fine frustratur & a dignissimo naturali *formandi* sui corporis actu *disturbatur*, ut denique hoc *commercio* cum corpore se *abdicare* & æque ac in alio homicidio subjectum suum, quantumcunque etiam sit, corpus deserere debeat; id quod in talibus circumstantiis non contigisset, si non ejusmodi inhumana & crudelia *tentamina* adhibita fuissent.

§. XXXVIII.

Hisce præmissis facile liquet, quod malitiosa talis *fœtus* exturbatio *homicidii* crimen existat, quamvis hoc nonnunquam *JCti* excusare & limitare velint, cum illa superius tradita *distinctione* inter fœtum *animatum* & *inanimatum*, adeoque commissum ante *medium* gestationis tempus abortum sive abactionem partus *homicidium* appellare *recusant*, infirmæ huic discretioni inhærentes, quod fœtus nondum *animatus* fuerit, quem lepida quorundam physicorum & medicorum persuasio sub multa disceptatione *quadragesimo* post conceptionem die, alii *quinquagesimo*, *septuagesimo*, *centesimo* animari asserit, licet aliqui ejusmodi dubiis litigiis non assentientes *medium* gestationis tempus pro illo *termino* agnoscant, quo fœtus *animari* soleat, cui *animationi* ita dicendæ *vitalitatem* arctius jungunt & autumant, fœtum *inanimatum* tali sensu, etiam *non vivum* & non aliter, nisi corpus simpliciter *physicum* considerandum esse; sed valet hic, quod *Ammannus in Medic. Crit. cas. 1. Diss. I.* dixit, *Fœtum vitalem non esse, non denotat omnimodam vitæ privationem;* Explicamus hoc dicterium ad nostrum sensum, fœtum *ita* vitalem non esse, prout in *medio* gestationis tempore est, non denotat omnimodam vitæ privationem, sed primus actus vitalis consistit in prima *delineatione* & formatione corporis, ex qua vera *vita* rudimenta sua capessit, quibus innititur, & sine quibus esse non potest. Indulserunt vero ejusmodi differentiæ illi *JCti* Pandectarum congestores, qui eo tempore *stoicis* principiis & dogmatibus addicti & imbuti fuerunt, sicut *Merillus* & *Freherus* edocent; crediderunt vero stoici fœtum *primo* tempore nondum anima præditum esse, sed tantum *viscus* sive partem adhuc matris existere *vid. Plutarch. de Plac. Philos. l. 5. c. 15.* quo consentiunt *Ulpianus* & *Papinianus;* Secundum hanc opinionem leges, abortus causam concernentes, *matris mortem* præcipue urgere solent, quæ abortionis poculum secuta est, & quod *ante* fœtus *animationem* commissus abortus *capitali* pœna puniri non debeat, in quam explicationem etiam consentit *Corasius.* Quamvis ceterum hæc distinctio in *Jure Justinianeo*, nimirum inter animatum & inanimatum fœtum, non occurrere dicatur.

§. XXXIX.

Asseruimus vero in antecedentibus, quod fœtus *nunquam sine anima* sit, imo quod *corpus sine anima formari* nequeat; si itaque *homicidium* a potiori denotandum venit, ex corporis *animati* offensione & maxima læsione, ita merito *abortum* talem malitiose concitatum *homicidium* appellamus, quamvis ex *dubiis* exceptionibus nulla firma decisio & consensio in easdem formari

mari queat, ubi nimirum per modum inconvenientis *quaestionis* hæc ignorantia elenchi loco limitationis perperam committitur & proponitur, qua abortum talem ab *homicidii* significatione quidam liberare & *vindicare* contendunt, an *pro certo* affirmari queat, nondum antea foetum *principio* suo vitali *privatim* fuisse, ut hæc animæ offensio non ex abortu conciliatu deduci debeat? Imo insuper, an, si *abortus* non insecutus esset, *fœtus* ad suam *perfectionem* venisset? Quippe quæ quæstiones & dubitationes nihil plane demonstrant aut evincunt, nedum rationaliter probant aut limitant; Unde neque responsionem aliquam eædem merentur; Ex rebus etiam *dubiis* nulla fluit *demonstratio*. Argumentamur potius a *potiori*, quia communissime ad *perfectionem* suam pervenit, neque hac occasione rationalis præsumtio superest, cur non *hoc tempore* ad perfectionem suam pervenire potuisset, imo etiam debuisset, nisi tale crimen commissum fuisset; ita ex hac *demonstratione* paulo firmior profluit conclusio; Hæc enim *dubitatio*, si rem decidere posset eodem jure extendi etiam posset ad *omnes abortus*, quæ extensio multis iniquitatibus exposita esset.

§. XL.

Stante itaque hoc asserto, quod talis *abortus homicidium* sit, quo etiam *Fiens* consentit, sed desuper sinistre per indirectum & *enthymematice* concludit; quia non *omne* homicidium *puniri* debet; Ergo neque hoc; Cum homicidium malitiosum, *voluntarium* & cum *dolo* commissum ubique gravem *pœnam* mereatur, quale etiam hoc homicidium in abortu de quo loquimur, commisso existit, ita & hoc crimen non levem *pœnam* indicat & postulat. In qua quidem pœnæ dictitatione *JCti* ambigunt & in causis criminalibus *dubiis* sententiam *mitiorem* præ rigidiore seligendam esse asserunt, qualem dubiam causam accusare solent in abortu *ante* animationem fœtus commisso, propterea que passim inhærere solent huic infirmæ differentiæ inter animatum & inanimatum fœtum; Posset propterea Lex hoc nostro fundamento innitens, quod nimirum fœtus *unquam sine* anima sit, optimo jure pœnam etiam *rigidiorem* constituere, tanto magis, quia differentia inter *magnum* aut *parvum* hominem humanitatis *essentiæ* nihil derogat, sive parvus sive magnus homo occidatur, ubique *homicidium est*. Illa unica adhuc occurrit *circumstantia*, ob quam pœna *mitigari* possit, nimirum quia fœtus ante medium gestationis tempus nondum *perfectus* est homo, quia *corpus* nondum absolutum & *perfectum* est; Sed potest etiam hanc considerationem adhuc implicatam reddere illa instantia, quod *humanitatis* æstimatio non ex *corpore* humano, sed ex *anima* humana profluat, unde quia in abortu tali *anima* præcipue offenditur, iterum *rigidior* pœna prævalet; Præterea si abortus *post medium* gestationis tempus commissus, ubi fœtus vitalis deprehendi dicitur, *capitalem* pœnam indicat, sequitur, quod pœna etiam *acerbior* locum habeat, tali tempore, ubi *corpus* fœtus nondum quoad *singulas* partes *perfectum* est, quantumvis *in medio* gestationis tempore & statim *post* illud corpus fœtus *nondum* absolutum deprehenditur, ex quo colligi potest, si pœna *capitalis* locum obtinet eo tempore, ubi fœtus *anima* quidem præditus est, sed *corpore* nondum *perfectus*, admitti etiam potest illo tempore, ubi fœtus sese cum *crassioribus* agitationibus & corporis motibus exercere nondum solet, quoniam illo etiam tempore *a-*

ni-

nima quidem præditus, sed *corpore* nondum *perfectus est*. Et cur denique monstra ex iniquissimo congressu masculi brutini cum fœmina humana provenientia, & quandoque corpus humanum quoad structuram & figuram referentia, abjiciuntur, imo ad Rogum & aquæ demersionem condemnantur, ubi tamen corpus humanum adest; Ex eo colligimus, quod dignitas *hominis* non ex *corpore*, sed ex *anima* profluat.

§. XLI.

Sed ne in aliud forum descendamus merito *JCtis* pœnæ *mitigationem* relinquimus, quo facit ille textus e *Jure Carolino* desumtus *Const. Crim. Artic.* 133. "So jemand einem Weibsbild durch Bezwang, Essen oder Trincken ein "lebendig Kind abtreibt, wer auch einen Mann oder Weibsbild unfruchtbar ma"chet, so solches Ubel fürsetzlicher oder boßhafftiger Weise geschiehet, soll der "Mann mit dem Schwerdt als ein Todschläger, und die Frau, so sie es auch "ihr selbst thäte, erträncket oder sonst zum Tode gestrafft werden (ubi nostris "moribus communiter *pœna gladii* dictitari solet) So aber ein Kind, das "noch nicht lebendig wäre, von einem Weibsbild getrieben wird, sollen die Ur"theiler der Straff halben bey denen Rechtsverständigen oder sonst, wie zu En"de dieser Ordnung gemeldet, raths pflegen. Interea hodie in crimine illo commissi abortus pœna *capitalis* non aliter obtinet nisi *partus vitalis* præsumatur. *Vid. Carpzov. Prax. Crim. part. I. quæst. 11. n. 2. & seq.* Alias quidem allegari solet in foro juridico, adesse debere *certitudinem* corporis delicti, jam vero ne quidem ipsi matri constare posse de *vitalitate* partus, nisi *post dimidium* gestationis tempus, quæ vero exceptio iterum innititur implicata & infirma distinctione inter animatum & inanimatum fœtum. Alias pœna *fustigationis* esse solet: *Mitior* vero olim pœna fuit *temporale exilium*, quod confirmat textus *leg. 4. ff. de extraord. crim. Divus Severus & Antoninus rescripserunt, eam, quæ data opera partum abegit a Præside in temporale exilium notandam, indignum enim videri potest, impune tam maritum liberis fraudasse, & l. 8. ff. ad leg. Corn. de Sicc. & Venef. si, mulierem visceribus suis vim intulisse, quo partum abigeret, constiterit, eam in exilium Præses provinciæ exiget.* Producitur quidem passim in patrocinium *mitigandæ* pœnæ in prædicto statu textus *Exod. 21. v. 22.* qui vero locus de tali malitiosa, *voluntaria* & per directam *intentionem* provocata abortus promotione minime agit, unde huc etiam non quadrat; Ex quibus omnibus facile liquet, quam parum solidæ *excusationis* supersit in tali delicto; de cujus *atrocitate & militia* vid. *Joh. Ang. Bossium de eff. contra matrim. c. 9. §. 4.* Quibus ipsis vero non ulterius insistimus, sed dum, ut confidimus quoad principaliora secundum propositum officio nostro defuncti simus, hic subsistimus; DEUM vero Optimum Maximum humillime veneramur pro præstita sua gratia in materiæ hujus dignæ explicatione; Quem etiam supplices precamur, velit imposterum ceptis nostris ita benedicere, ut in rem medicam ubique commodum & usum certum ac sincerum conferant & deponant.

)(o)(